

COLOFON

'Rosmalla' (ISSN 0925-2894)
wordt vier keer per jaar uitgegeven
onder eindverantwoording van
het bestuur van de
Heemkundekring Rosmalen

Postbus 64 – 5240 AB Rosmalen
www.heemkundekringrosmalen.nl

Eindredactie Jubileumnummer:

- Bestuur Heemkundekring

Ontwerp en opmaak:

- Martien Veekens

Productie:

- Grafisch Ontwerp Atelier Meijs
- Drukkerij Van Gerwen

Losse nummers:

- € 4,50 per uitgave

Distributieadres:

- Stationsstraat 8,
5241 EE Rosmalen,
Tel.: 073-5218349

Kopij via e-mail

- martienveekens@hetnet.nl

*Iedere auteur draagt
persoonlijke verantwoordelijkheid
over zijn of haar artikel.*

*Niets uit deze uitgave
mag worden vernenigvuldigd,
tenzij bronvermelding plaatsvindt.*

Op 1 september 2004 bestond het
bestuur van de Heemkundekring
Rosmalen uit:

- Dorry Derhaag-Doomernik
(voorzitter)
- Kees Hellemons
(vice-voorzitter)
- Loek Hoogervorst
(1^e secretaris)
- Martien Veekens
(2^e secretaris)
- Kees van den Broek
(penningmeester)
- Wilhelmin Vugs-Beekers
(bestuurslid)
- Felix Duffhues
(bestuurslid)

15 JAAR HEEMKUNDEKRING ROSMALEN 1989 -2004

INHOUDSOPGAVE

	<u>Pagina</u>
<i>Roderick van de Mortel</i>	
Voorwoord Wethouder van o.a. Cultuur	2
<i>Dorry Derhaag-Doomernik</i>	
Voorwoord Voorzitter Heemkundekring	3
<i>Bestuur Heemkundekring Rosmalen</i>	
Een historische terugblik op het 3 ^e lustrum	5
<i>Ria Beekers - Pennings en Marijke van der Leest - Pennings</i>	
De Lambertus als Goede Buur	34
<i>Hans Eijkemans</i>	
Zuinig op ons dialect	36
<i>Ad Hermens</i>	
Herinneringen aan mijn jeugd in Rosmalen	37
<i>Johan van Hirtum</i>	
Waarom een Heemkundekring?	42
<i>Ted van der Loo</i>	
Stichting RK-Jeugdcentrale Hintham 1953-1958	43
<i>Gerrit Mol</i>	
Een Brabantse Rosmalenaar	46
<i>Diny Pennings</i>	
Zonder vrijwilligers geen vereniging	47
<i>Zus van der Plas - Van Zuijlen</i>	
Mijn herinneringen aan de school op de Kruisstraat	48
<i>Henk Savelkouls</i>	
Straatbeeld op de Kruisstraat: monumentaal karakter	49
<i>Louise Tibosch</i>	
Tibosch? Tibosch van de Balkumseweg zeker?	52
<i>Jo Versteijnen</i>	
Wirskanten van d'n dijk op De Bergt	54
<i>Bestuur Heemkundekring Rosmalen</i>	
Toekomstvisie Bestuur Heemkundekring	58
Heemkundekring Rosmalen dankt zijn sponsors	60

HERKOMST ILLUSTRATIES

Collectie Heemkundekring Rosmalen: pagina 9-13, 25, 26, 29, 30, 31, 36, 47, 57
Bij eigen artikelen aangeleverd: pagina 2, 3, 35, 37-41, 44, 46, 48-51, 52-53, 55-56
Overige illustraties: Martien Veekens

JAARGANG 14 - NUMMER 3 SEPTEMBER 2004

VOORWOORD WETHOUDER VAN O.A. CULTUUR

Beste Heemkundeliefhebbers,

In een tijd, dat de vertrouwde wereld om ons heen in een versneld tempo verandert, groter en minder vatbaar wordt, neemt de belangstelling voor het verleden toe en houden we ons vast aan het vertrouwde.



Deze beweging zien we ook in onze directe omgeving. Rosmalen is onderdeel geworden van een groter geheel, namelijk de gemeente 's-Hertogenbosch en Nederland van de Europese Unie.

In zo een snel veranderende wereld, ben ik van mening dat het goed is om te koesteren waar

we vandaan komen, terug te grijpen naar oude vertrouwde waarden en normen, maar ons zeker ook niet af te sluiten van wat er op ons afkomt.

Immers de ontwikkeling gaat toch door en heeft soms ook zo zijn goede kanten.

Onze prachtige vereniging (en ik zeg 'onze', omdat ik zelf ook reeds een aantal jaren lid ben en mijn Rosmalense wortels heb op de Gele Hoeven en villa De Driesprong) speelt een belangrijke rol in deze veranderende wereld.

Het bestuur koestert het verleden, is zeer zuinig op alles wat 'Rosmalens' is, maar sluit zich zeker niet af van het groter geheel en zoekt versterking bij andere heemkundekringen ook in 's-Hertogenbosch, evenals op internationaal niveau bij de Societas Birgitta Europa.

Ik juich dit van harte toe en ben er van overtuigd, dat dit de manier is om als heemkundekring sterk de toekomst in te gaan. Ik feliciteer het bestuur en alle leden van harte met dit jubileum en wens 'onze' vereniging een sterke toekomst toe.

*R.J. van de Mortel
Wethouder van o.a. Cultuur*

VOORWOORD VOORZITTER HEEMKUNDEKRING

‘IN HET VERLEDEN LIGT HET HEDEN, IN HET NU WAT WORDEN ZAL’

Met deze spreuk wil ik mijn voorwoord graag beginnen. Het is buitengewoon toepasselijk voor een Heemkundekring.

De Heemkundekring Rosmalen viert dit jaar haar derde lustrum.

Het eerste en tweede lustrum zijn ook niet onopgemerkt voorbijgegaan. Terecht, want de inspanningen die het bestuur, de (werkgroep-) leden, de sponsors en de gemeentelijke overheid hebben geleverd in (im)materiële en financiële zin, hebben ertoe geleid, dat wij inmiddels 15 jaar bestaan en ook dit derde lustrum uitgebreid kunnen vieren.

Het tweede lustrum is afgesloten met een mooie overzichtstentoonstelling in Sociaal Cultureel Centrum ‘*De Bron*’ in Rosmalen.

In deze jubileumuitgave van *Rosmalla* kijken we in het bijzonder terug op de laatste vijf jaren. De terugblik op de eerste tien jaren zijn vastgelegd in twee eerder uitgebrachte *Rosmalla's extra*. Alle activiteiten in de laatste vijf jaren worden in deze derde editie beknopt beschreven.

Heel goed om terug te kijken en te vieren om wat er allemaal is bereikt, maar zeker zo belangrijk is het om ook vooruit te kijken.

Onze vereniging heeft een gewaardeerde plaats ingenomen in Rosmalen en omgeving. Het ledenaantal groeit gestaag en onze activiteiten beperken zich niet alleen tot Rosmalen, maar zelfs tot in Europa. In bovenstaande spreuk wordt immers aangegeven, dat de ontwikkelingen in het nu,

zullen leiden tot nieuwe uitdagingen in de toekomst.

De belangrijkste nieuwe uitdaging ligt voor onze vereniging in het uitdragen van de kennis over de geschiedenis van Rosmalen in de breedste zin des woords.

Met het uitbreidingsgebied ‘De Groote Wielen’ groeit Rosmalen de komende jaren uit tot een woonplaats met een groot aantal inwoners. Vele nieuwkomers kennen Rosmalen waarschijnlijk alleen als plaatsnaam en van het Themapark ‘Autotron Rosmalen’. Een mooie taak voor onze vereniging om o.a. deze ‘nieuwe’ Rosmalenaren kennis te laten nemen van onze geschiedenis, met als slogan ‘Ken uw woonplaats’. In het hoofdstuk ‘Toekomstvisie’ in deze *Rosmalla* kunt u lezen, hoe het bestuur de komende jaren denkt te gaan werken aan o.a. deze uitdaging.



Met de toekomstige nieuwe huisvesting in het hoofdgebouw op het landgoed Coudewater en in het nieuw te bouwen Sociaal Cultureel Centrum, hebben we een belangrijke mijlpaal bereikt. Onze vereniging zal hierdoor een nog duidelijker herkenbare en uitnodigende plaats in de gemeenschap gaan innemen.

Op onze uitgebreide tentoonstelling in de achterzaal van café 'De Kèp', laten we zien, wat het bestuur met de onmisbare ondersteuning van de vele werkgroepen, de afgelopen jaren heeft opgebouwd. De titel van deze tentoonstelling luidt heel toepasselijk:

**'Heemkundekring Rosmalen
15 jaar bij de tijd'.**

De bouw van het nieuwe 'centrumplan' betekent ook het einde van de achterzaal van café 'De Kèp'. Vele verenigingen in Rosmalen waren jarenlang welkom in deze zaal. De liederentafel "Trug nor Vruuger" is een van deze verenigingen. Een groep die telkens weer een volle zaal trekt met hun gezellige 'Rosmalense avonden'. 'Trug nor Vruuger' heeft voor zondag 26 september 2004 de zaal voor hun laatste Rosmalense avond op deze locatie. Een stukje eerbetoon aan de eigenaren Henk Jan Pennings, zijn echtgenote Sonja en personeel dat jarenlang heeft gezorgd voor een gezellige plek voor de verenigingen van Rosmalen.

Onze tentoonstelling staat tot en met vrijdag 24 september 2004. In overleg en samenwerking met de voorzitter en leden van de groep 'Trug nor Vruuger', is besloten om op zondagavond 26 september 2004 een gezamenlijk 'afscheidsprogramma' te maken. Immers 'Trug nor Vruuger' en Heemkunde hebben toch enige raakvlakken.

Mede namens het bestuur wil ik de (werkgroep)leden, de abonnees, de sponsors en het gemeentebestuur van 's-Hertogenbosch bedanken voor het vertrouwen dat zij in het bestuur hebben gesteld. Vertrouwen is een onvoorwaardelijke basis om met elkaar iets te bereiken. Dat is dus duidelijk gelukt!

Ik hoop dat u veel plezier zult beleven aan onze tentoonstelling en met een zekere herkenning in de vele activiteiten, deze jubileum-Rosmalla zult lezen.

*Dorry Derhaag-Doomernik
voorzitter*

15 JAAR HEEMKUNDEKRING ROSMALEN

EEN HISTORISCHE TERUGBLIK OP HET 3^E LUSTRUM

Nieuwe activiteiten:

- 1999 Dorpswapen in ere hersteld
Een nieuw wapen voor de gemeente 's-Hertogenbosch**
- 2000 Een nieuwe dorpsvlag
Viering '700 jaar gemeenschap Rosmalen'**
- 2001 Jubileumuitgave '700 jaar gemeenschap Rosmalen'
Antieke brandweerladder naar Autotron Rosmalen**
- 2002 Periodiek 'Rosmalla' vernieuwd
Lidmaatschap Societas Birgitta Europa**
- 2003 Viering '700 jaar Heilige Birgitta van Zweden'
Ingebruikname eigen website**
- 2004 Werkgroep Interviews
Nieuwe huisvesting**

Jaarlijkse activiteiten

- Verkiezing 'Rosmalenaar van het jaar'**
- 4 mei - Dodenherdenking**
- Open Monumentendag**
- Thema-avonden en excursies**
- Ondersteunende activiteiten**

In voorbereiding / behandeling

- Herdenking/Viering 'Rosmalen 60 jaar bevrijd'**
- Module 'Rosmalen' in cursus Boschlogie III**

Bestuur en (werkgroep)leden

DORPSWAPEN IN ERE HERSTELD

Tijdens de raadsvergadering van 12 maart 1997 stelde Stadspartij Knillis, dat het wapen van de opgeheven gemeente 's-Hertogenbosch ook het officiële wapen van de nieuwe gemeente 's-Hertogenbosch zou moeten worden. Dit tot ongenoegen van Rosmalens Belang, welke partij er voor zorgde dat het initiatiefvoorstel werd ingetrokken. Ruim twee weken later kopte het Brabants Dagblad van 29 maart 1997: "Rosmalen moet trots zijn op Bossche wapen". In het artikel werd vermeld, dat een adviesmedewerker van de Hoge Raad van Adel, het Rosmalens wapen beschouwde, gesproken zou hebben over "Zo'n vergissing uit de vorige eeuw. Een blaadje van een boom en een of ander landbouwwerktuig."



Toen de fractie-leider van Rosmalens Belang (Jacq Delhez) contact zocht met Martien Veekens, verklaarde deze zich onmiddellijk bereid om een bijzondere studie te gaan maken over de vervallen wapens van Rosmalen en 's-Hertogenbosch. Onder de titel 'Rosmalen mag trots zijn op zijn wapen' werden zijn

bevindingen gepubliceerd in de *Rosmalla's* van december 1997, maart, juni en december 1998. Belangrijk uitgangspunt was daarbij het bewaarde zegel van 20 juli 1348 (vergelijk de tekening met het logo van de Heemkundekring Rosmalen).



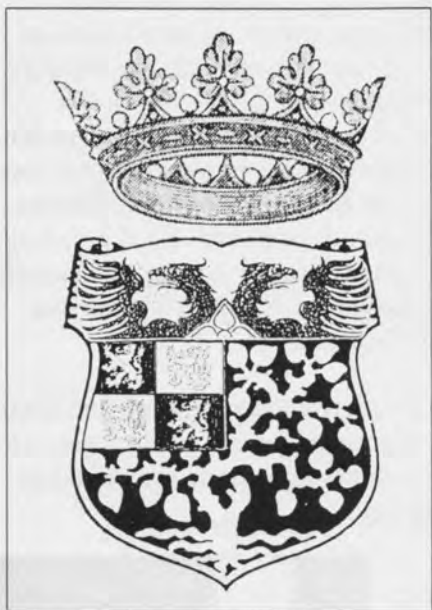
De conclusie kon niet anders luiden, dan dat het in 1817 vastgestelde wapen na 180 jaar diende te worden gecorrigeerd, zoals het daarvoor 650 jaar lang was geweest, en wel met de blazoenering: "Zijnde van lazuur, beladen met een schildje van zilver en een ploeg van goud, geplaatst en pal; het schildje beladen met een vierblad van keel."

Op 12 maart 1998 gaf de algemene ledenvergadering van de Heemkundekring Rosmalen het fiat om dit wapen met het *Maaslands Vierblad* en de *gestileerde ploeg* aan het gemeentebestuur ter bevestiging voor te leggen.

Een jaar later, tijdens de gemeenteraadsvergadering van 18 maart 1999 verkreeg het nieuwe dorpswapen de officiële goedkeuring van alle raadsleden.

EEN NIEUW WAPEN VOOR DE GEMEENTE 'S-HERTOGENBOSCH

In de *Rosmalla* van maart 1998 werd na het ledenakkoord betreffende het te bevestigen (gecorrigeerde) dorpswapen begonnen met een onderzoek naar de mogelijkheden om het *Maaslands Vierblad* te doen opnemen in een wapen voor de nieuwe gemeente.



Op 3 november 1998 richtte Martien Veekens, met instemming van het bestuur van de Heemkundekring Rosmalen de *Werkgroep Ondersteuning Genealogie en Heraldiek* op om een klankbord te hebben in de 'strijd' voor een Rosmalense identiteitserkenning.

In de week van Kerstmis 1998 verscheen de brochure *'Een wapen voor de nieuwe gemeente 's-Hertogenbosch'*.¹ De kernstelling daarin luidde: "Het is wel degelijk mogelijk om een gemeentewapen zodanig te ontwerpen dat het ook door de gemeenschap Rosmalen als haar mede-toehorend kan worden beschouwd."

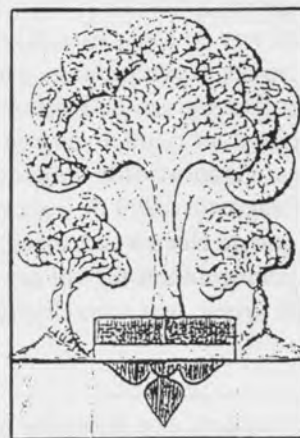
¹ Martien Veekens, *Een wapen voor de nieuwe gemeente 's-Hertogenbosch* (28 pagina's, WOGH, Oudjaar 1999)

De voor 28 januari 1999 geplande behandeling met een besluit tot vaststelling van een 'nieuw' gemeentewapen werd vervolgens uitgesteld tot de raadsvergadering van 18 maart 1999.

Bijzonder was de mening van Louis Pirenne (oud-stads- en rijksarchivaris en lid van de *Noord-Brabantse Commissie voor Wapen- en Vlaggenkunde*). Tijdens de hoorzitting op 4 maart 1999 zei hij "*begrip te hebben voor de bezwaren van Veekens en zijn medestanders. In het begin dacht ik, ach, wat zijn ze toch lastig in Rosmalen. Maar Rosmalen wil deel uitmaken van de stad. En die strijdbaarheid waardeer ik. De strijdlust zou je kunnen honoreren.*" Eerder (na kennisgeving van het Rosmalens rapport) leek hem het hiernaast weergegeven voorstel het meest acceptabel.

In de gemeenteraad van 18 maart 1999, die begon met het uitdelen van gebakjes met het vierblad, kwam het voorstel aan de orde. Met 21 stemmen voor en 16 stemmen tegen werd het Bossche gemeentewapen bevestigd. Bij het verlaten van de zaal deelde Martien Veekens 'prentjes' uit

Ter gedachtenis aan
MAASLANDS VIERBLAD



EEN NIEUWE DORPSVLAG

In een prachtige heraldieke gemeenteflyer (waaraan het heemkundekringlid de heer Martien Veekens voor het deel *Rosmalen* zijn bijdrage leverde) leest men:

"In de raadsvergadering van 23 september 1999 werd besloten tot het instellen van een nieuwe gemeentevlag voor 's-Hertogenbosch. De vijf banen staan gelijk aan het aantal voormalige gemeenten. Dit komt ook tot uitdrukking in het aantal takken van de boom. De kleuren rood en wit waren van oudsher de wapenkleuren van het historisch kwartier van Maasland, waartoe de voormalige gemeenten Empel en Rosmalen behoorden."

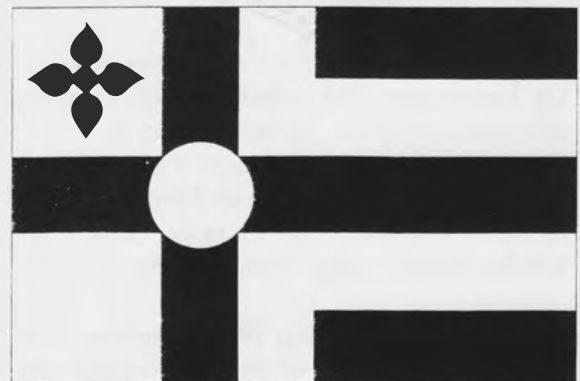


De *Werkgroep Ondersteuning Genealogie en Heraldiek van de Heemkundekring Rosmalen* leverde eerder al een bijdrage aan de behoefte tot symbolisering van de Rosmalense identiteit en synergie door middel van een 2^e rapport². Het daarin verantwoorde vlagvoorstel had sinds 26 augustus 1999 de instemming van het bestuur van de Heemkundekring Rosmalen. Dat het gemeentebestuur om een nog breder draagvlak vroeg, was vanzelfsprekend.

² Martien Veekens, *Een dorpsvlag voor de voormalige gemeente Rosmalen* (36 pagina's, WOGH, Oudjaar 1999)

Het *Maaslands Vierblad* (vier lindebladen om een knop, het voornaamste symbool van de Rosmalense eigenheid) kreeg een prominente plaats. Aan de dorpsvlag werd verder een nieuw element toegevoegd: het *Birgittijns Kruis* ('*crucem rubeam cum quodam rotundo albo in medio ejus*'), verwijzend naar Rosmalens belangrijkste cultuur-historisch erfgoed, het oude, boven-regionaal bekende klooster *Mariënwater* (1434-1713). Het *Birgittijns Kruis* kent de kleuren rood en wit, die goed aansluiten bij de wapenkleuren rood en wit van het Kwartier Maasland, waartoe Rosmalen eertijds behoorde. Rood en wit zijn tevens de wapenkleuren van Jan van Baexen, Heer van Rosmalen. Rood en wit zijn dus allereerst Rosmalens.³

Tijdens de raadsvergadering van 6 juni 2000 stelde de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch de nieuwe dorpsvlag voor de gemeenschap Rosmalen vast.



Op 22 augustus 2000 (700 jaar Rosmalen) zou de nieuwe dorpsvlag officieel aan de bevolking worden gepresenteerd.

³ Zie de *Rosmalla* van december 1999, en *De Molen* van 2 februari 2000, welke uitvoerig (en in kleur) gebruik maakte van de WOGH-brochure '*Een dorpsvlag voor de voormalige gemeente Rosmalen*'

VIERING '700 JAAR GEMEENSCHAP ROSMALEN'



Op de datum 22 augustus 2000, precies 700 jaar na de officiële erkenning van het bestaan van Rosmalen als gemeenschap, hebben we onze nieuwe dorpsvlag gepresenteerd. Dit gebeurde op 'De Driesprong' door onze burgemeester de heer dr. mr. A.G.J.M. Rombouts en de ontwerper de heer Martien Veekens. Een schitterende performance door Nanda's Art Specials omlijstte het feestelijke moment.

Nadat de nieuwe Rosmalense dorpsvlag officieel in gebruik was genomen, ging alle aandacht uit naar de voorbereidingen voor de viering van '700 jaar gemeenschap Rosmalen'. Het bestuur vond dat wij als heemkundige vereniging van Rosmalen extra aandacht moesten schenken aan dit belangrijke historisch moment. Daarom hebben wij het initiatief genomen om een feestweek te organiseren. De viering van 700 jaar verdiende immers meer dan een dag. Het gemeente-bestuur van 's-Hertogenbosch heeft ons initiatief van harte toegejuicht en ondersteund met een mooi geldbedrag.

Deze subsidie is in zijn geheel besteed aan deze 'feestweek' voor de Rosmalense gemeenschap. Naast dit bedrag hebben vele sponsors in geld en goederen bijgedragen om het betaalbaar te maken. Mede dankzij deze bijdragen en de vele handen van verenigingen en vrijwilligers in Rosmalen is de viering een succes geweest.

We hadden gekozen voor de periode van vrijdag 20 tot en met zaterdag 28 oktober 2000, met name vanwege de onderstaande belangrijke samenvallende data:

- 22 oktober:*
verjaardag van de 15.000^e inwoner van Rosmalen: Mascha v.d.Krabben
- 23 oktober:*
bevrijding van de Kruisstraat en het centrum van Rosmalen
- 24 oktober*
bevrijding van Hintham
- 25 oktober:*
verjaardag van de erkenning van Rosmalen als zelfstandige heerlijkheid;

Jan van Baexen was de eerste Heer van de Heerlijkheid Rosmalen. (Het park in de wijk De Overlaet is naar hem genoemd)

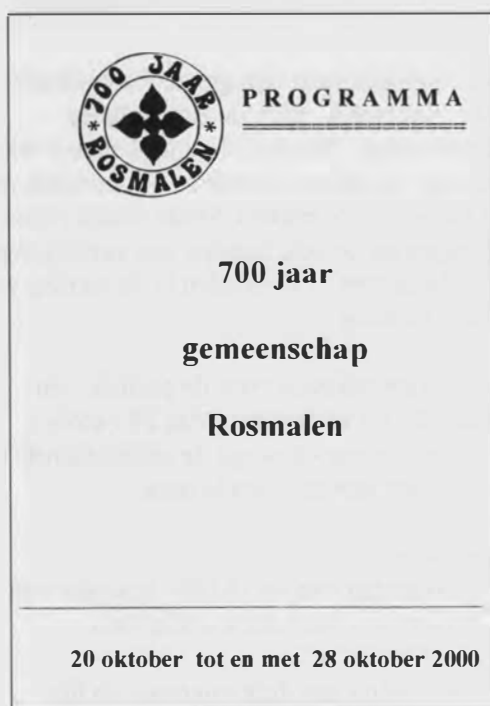
26 oktober

herinnert aan het afscheid van de Zusters van Liefde in 1986. (Ons lid de heer Cor Verstegen maakte een maquette van het al eerder afgebroken klooster Van Meeuwen in het centrum van Rosmalen)

27 oktober:

verjaardag van de 25.000^e inwoner van Rosmalen; Maartje Remmers.

Van het totale programma werd door ons een mooi programmaboekje gemaakt met de activiteiten per dag vermeld. De media hebben zowel voor de viering, tijdens als na de viering uitgebreid aandacht besteed aan deze 'week'. Het *Brabants Dagblad* bracht zelfs een speciale editie uit.



Op vrijdag 20 oktober 2000 werd door de toen 91-jarige mevrouw Anna Veekens-Voets, de eerste handeling in de feestweek verricht. De Rosmalense vlag werd door haar, met hulp van haar kleindochter Franny Veekens, in top

gehesen op het voorplein van het woon- / zorgcentrum 'De Annenborch' in Rosmalen. Op verzoek van onze vereniging, had de heer Arnold van Zuijlen, kleine gebakjes gemaakt, met bovenop de Rosmalense vlag. Samen met drie bestuursleden van onze vereniging hebben de directie en de bewoners na afloop genoten van een kopje koffie met dit feestgebak.

De directie van het Rodenborch-College in Rosmalen had de gehele entree / hal ter beschikking gesteld. In deze royale ruimte was de jubileum-tentoonstelling ingericht. Het thema luidde: 'Rosmalen van 1300 naar 2000'. Een 'Middeleeuwse' toegangspoort moest worden geopend door de beide bestuurders, te weten de Middeleeuwse Hertog Jan II van Brabant (de heer Alex Hoedemakers) en de huidige burgemeester van o.a. Rosmalen, de heer dr. mr. A.G.J.M. Rombouts.



De opening vond plaats op vrijdag 20 oktober 2000 om 19.00 uur in het bijzijn van onze leden en vele genodigden. Speciale gasten waren de mediëviste mevrouw Ulla Sander-Olsen uit Denemarken met drie medewerkers van het kloostermuseum in Vadstena (Zweden). De hertog was gekleed in een historisch verantwoord ontworpen creatie van mevrouw Hester van Amelsfoort uit Rosmalen. De hertog las, staande op een verhoging, een ludieke versie voor van de officiële oorkonde van 22 augustus 1300, waarna hij deze oorkonde overhandigde aan de huidige burgemeester. Daarna openden zij, samen met

de voorzitter mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik, de poort naar het jaar 2000. Zij werden achter de poort ontvangen door twee danseressen in rood en wit die de bestuurders begeleiden naar de tentoonstellingsruimte (De beide dames waren ook aanwezig geweest op De Driesprong bij de performance rond de Rosmalense vlag op 22 augustus 2000).

Na de toespraken door de burgemeester en de voorzitter genoten de aanwezigen van een drankje en een hapje en keken vol bewondering naar de door onze vereniging opgestelde tentoonstelling. Langs een 'tjedbalk' van 1300 naar 2000 liepen de bezoekers door de 700 jaar die waren verstreken. Velen hebben dat weekend onze tentoonstelling bezocht.

Op zondagmorgen was er een plechtige kerkdienst in de St.Lambertuskerk. Het Rosmalens Gilde St.Catharina – St.Joris was daarbij aanwezig. Pastor Schepers leidde de dienst op een indrukwekkende wijze. Ons heemkundekringlid de heer Henk de Werd had eigen voorbeden gemaakt, welke door hem zijn voorgelezen. Na afloop werd Pastor Schepers, op het pleintje voor de kerk, geëerd met de vendelgroet van het Gilde.

In een grote feesttent op De Driesprong waren in de loop van deze 'feestweek' verschillende activiteiten georganiseerd, zoals oud-Hollandse spelen, een jeu de boules-toernooi en een versiermiddag van fietsen door de kinderen met twee clowns. Vrijwillige hulp werd geboden door dames van de SJV uit Rosmalen.

De ambulante handel liet zich niet onbetuigd met een feestmarkt en standwerkers.

Op zaterdag was er een herfstparade op initiatief van Intratuin Rosmalen. De kinderen mochten met de versierde fietsen meerijden in de optocht, die vanaf Intratuin door het centrum van Rosmalen trok. Na afloop was er bij Intratuin chocolademelk en lekkers.

Het Autotron reed mee met twee old-timers, een auto en een busje.

Als bijzondere activiteit moet nog worden vermeld, dat op 23 en 24 oktober 2000, aandacht is besteed aan de bevrijding van Rosmalen. Het bestuur heeft samen met vele belangstellenden de drie oorlogsmonumenten (Kruisstraat, Schoolstraat en Hintham), alsmede de Gedachteniskapel *Vennehof* in 't Ven bezocht en rood-witte bloemen gelegd. Na afloop werd een kopje koffie met het bekende feestgebak geserveerd.

Het bestuur van *Soos Sastisfaction* in Rosmalen had op vrijdag in de tent een groots dansfeestijn georganiseerd. Tot in de late uurtjes hebben jong en oud kunnen dansen. Ook de dansdemonstraties van allerlei stijlen door dansgroepen van *De Muzerije* en het *Danscenter Henry van Goethem* uit Rosmalen werden bijzonder gewaardeerd.



Met op zaterdag een Rosmalense avond in een overvolle tent, met medewerking van vele Rosmalense muziek- en toneelverenigingen, Hans Eijkemans als *Hannes de Tonpraoter* en Tinie van Griensven als programmaleider, heeft Rosmalen de feestweek afgesloten.

Een spetterend siervuurwerk om 24.00 uur op 'De Driesprong' met de brandende tekst: "700 jaar Rosmalen, iedereen bedankt!", maakte een definitief einde aan deze bijzondere viering.

JUBILEUMUITGAVE '700 JAAR GEMEENSCHAP ROSMALEN'

Het bestuur van onze vereniging had het idee om over deze viering een herinneringsboek te maken. De kosten waren een struikelblok. Dat het toch lukte is voor het belangrijkste deel toe te schrijven aan een genereuze financiële ondersteuning van Heijmans N.V. te Rosmalen.

Het bedrijf plaatste een advertentie in het weekblad 'De Molen' waarin werd vermeld, dat zij f 7.777,= beschikbaar stelde voor een project in het kader van de viering '700 jaar gemeenschap Rosmalen', dat financieel moeilijk haalbaar zou zijn. Het bestuur van onze vereniging heeft ons project, de uitgave van een herinneringsboek, aangemeld. Wij waren ontzettend blij dat onze aanmelding werd gehonoreerd.

Vanzelfsprekend wilden wij het eerste exemplaar daarom aanbieden aan de heer mr. Fons van Lith van Heijmans N.V. Tot onze verrassing werden wij uitgenodigd om met de leden van de *Werkgroep Tentoonstelling* het eerste exemplaar in een feestelijke bijeenkomst bij Heijmans, te komen aanbieden. De heer Theo Derksen, oud-voorzitter en erelid en mevrouw Riek van der Plas van Lith, weduwe van de oud-vice-voorzitter van onze vereniging de heer Leo van der Plas, waren door het bestuur eveneens uitgenodigd.

Op 22 augustus 2001, precies een jaar na de presentatie van onze nieuwe dorpsvlag, werd het eerste exemplaar van het jubileumboek '700 jaar gemeenschap Rosmalen, een herinnering aan een bijzondere viering', door de voorzitter mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik aangeboden aan de heer mr. Fons van Lith.

Heijmans N.V. heeft ons uitstekend ontvangen. De genodigden hadden een heel leuke middag.

In oktober 2001 heeft de burgemeester de heer mr.dr. A.G.J.M. Rombouts, een exemplaar in ontvangst genomen. In een tweede exemplaar heeft hij tijdens de ontvangst een handgeschreven voorwoord geplaatst. Voor ons een bijzonder exemplaar, dat een veilig plekje heeft gekregen in ons archief.



ANTIETKE BRANDWEERLADDER NAAR AUTOTRON ROSMALEN

De toenmalige secretaris de heer drs. Arie van de Ven meldde in het bestuur, dat op het landgoed Coudewater een bijna 100 jaar oude brandweerladder stond. Deze brandweerladder, die op een karretje met wielen staat, werd in vroeger tijden gebruikt op het landgoed.

De Raad van Bestuur van Coudewater had reeds contact gezocht met het brandweermuseum in Rotterdam. Maar daar had men geen belangstelling voor deze antieke hand-bediende brandweerladder. De ladder stond in de weg en daarom werd aan onze vereniging gevraagd of wij deze ladder wilden bewaren.

De voorzitter van onze vereniging heeft vervolgens contact gezocht met het *Autotron Rosmalen*. Wij hadden immers geen eigen geschikte opslagruimte. Zij waren, na enig overleg, bereid deze ladder tentoon te stellen in het automuseum in de hoek brandweerauto's.

De Heemkundekring heeft een overeenkomst getekend, waarin is vastgelegd, dat de brandweerladder eigendom blijft van de Heemkundekring Rosmalen. Zodra wij over een geschikte ruimte kunnen beschikken wordt de ladder opgehaald.

Boschtion TV heeft de verhuizing van de ladder van Coudewater naar *Autotron Rosmalen* gefilmd.

Het is niet ondenkbaar dat de 100 jaar oude brandweerladder terug kan keren naar het landgoed Coudewater. Na onze verhuizing in 2005, naar een deel van het monumentale hoofdgebouw, kunnen we wellicht een mooi plekje zoeken.



PERIODIEK 'ROSMALLA' VERNIEUWD

In het bestuur werd in november 1999 gesproken over nut en noodzaak van het vernieuwen van het al tien jaar in dezelfde vorm en lay-out verschijnen van ons periodiek Rosmalla. De toenmalige redactie was geen voorstander van vernieuwing.

In de algemene ledenvergadering van 8 mei 2001 werd door het bestuur een concreet voorstel gedaan voor een nieuwe maatvoering van de kافت. Het werd een kleurenkافت met de binnenpagina's in zwart/wit op een natuurvriendelijke papiersort. De meerkosten voor een kleurenkافت waren voor de aanwezige leden niet acceptabel. De voorzitter gaf aan, dat er een sponsor belangstelling had getoond, maar dat zij nog geen naam kon noemen. De ledenvergadering ging uiteen met de voorwaarde dat eerst de financiële haalbaarheid (sponsoring) zeker moest zijn gesteld.

In de daarop volgende gesprekken met de Woningstichting 'De Kleine Meierij' in Rosmalen werd de sponsoring van de nieuwe kافت een feit. Er kwam een samenwerking tot stand met onze vaste drukker de heer Max Meijs uit Heesch en Drukkerij Van Gerwen uit 's-Hertogenbosch. De heer Max Meijs verzorgt de drukwerkzaamheden en Drukkerij Van Gerwen maakt de kleurenkافت.

Het toenmalige redactielid, de heer Mari van de Ven kon zich niet vinden in de wijzigingen en heeft op 16 november 2002 zijn verdere medewerking opgezegd. Een nieuwe *Werkgroep Redactieraad Rosmalla* ging van start, waarbij de lay-out

met instemming van het bestuur, geheel werd vernieuwd.

Eind maart 2002 verscheen de eerste Rosmalla 'nieuwe stijl'. Dat het een goede keus was, bleek al snel. Veel complimenten en meer losse verkoop.

Wij zijn de heer H. Jansen, directielid van Woningstichting 'De Kleine Meierij' dan ook bijzonder dankbaar voor de royale sponsoring.



LIDMAATSCHAP SOCIETAS BIRGITTA EUROPA

Het besluit van het bestuur van de Heemkunderkring Rosmalen om het ontwerp van de Rosmalense vlag met o.a. het Birgittijns Kruis ter vaststelling voor te leggen aan het College van Burgemeester en Wethouders en de Gemeenteraad van 's-Hertogenbosch, markeerde het begin van onze cultuur-historische relatie met het landgoed Coudewater.

In 1434 is het klooster Mariënwater gesticht door Milla van Kampen. Dit dubbelconvent van Birgittinessen en Birgittijnen op het landgoed Coudewater heeft bestaan tot 1713. Tijdens de Reformatie moesten alle kloosters sluiten, danwel mochten zij geen nieuwe kloosterlingen meer aannemen.

De Birgittijnen vestigden zich na hun vertrek uit Rosmalen in 1652 te Hoboken bij Antwerpen in België. In 1713 vertrokken de Birgittinessen naar het klooster Marie Refugie in Uden. Dit klooster wordt tot op de dag van vandaag nog bewoond door de zusters Birgittinessen.

Mediëviste mevrouw Ulla Sander-Olsen uit Denemarken kwam regelmatig in het Birgittinessen-klooster in Uden om te werken in de bibliotheek. Zij was ook aanwezig op de tentoonstelling "Rosmalen van 1300 naar 2000". Mevrouw Ulla Sander-Olsen heeft met ons contact gezocht met de vraag of wij als Heemkunderkring Rosmalen lid wilden worden van de in het jaar 1999 in Vadstena in Zweden opgerichte Societas Birgitta Europa. In het jaar 2001 werd de eerste jaarvergadering van de aangesloten leden gehouden in Altomünster in Duitsland.

Deze internationale organisatie SBE heeft als doel het leven en werk van de Zweedse Heilige Birgitta, tevens patrones van Europa, meer

bekendheid te geven in Europa en daarvoor samenwerking te zoeken met elkaar. Alle landen in Europa waar een klooster van Birgitta staat of heeft gestaan, konden zich aansluiten bij deze organisatie.

In het bestuur van onze vereniging is vervolgens besloten om kennis te gaan nemen van de Societas Birgitta Europa door de tweede jaarvergadering bij te wonen in de stad Mariager in Denemarken. De voorzitter mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik heeft voor eigen rekening in 2002 deze jaarvergadering bezocht en kennis gemaakt met de vertegenwoordigers van de andere aangesloten landen: Zweden, Denemarken, Finland, Polen, Duitsland en België. Zij was onder de indruk van het enthousiasme waarmee de reeds aangesloten landen met het thema aan de slag waren gegaan.


Het voormalige klooster Mariënwater op het landgoed Coudewater is een belangrijk cultuur-historisch erfgoed in Rosmalen. Het opnieuw aandacht schenken aan de geschiedenis van dit landgoed met het voormalige klooster Mariënwater paste in de doelstelling van onze heemkunderkring (het bewaren en bewaken van het cultureel erfgoed van Rosmalen) en in de doelstelling van de Societas Birgitta Europa. De Heemkunderkring Rosmalen is met ingang van het jaar 2002 officieel lid geworden. In dat jaar werd ook de nieuwe *Werkgroep Mariënwater* met mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik, de heer Martien Veekens en de heer drs Arie van de Ven opgericht.

In 2003 was de jaarvergadering in Vadstena in Zweden. Mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik heeft wederom voor eigen rekening deze vierdaagse bijeenkomst bezocht, samen met het werkgroeplid de heer drs Arie van de Ven.

In deze jaarvergadering werd zij gekozen als bestuurslid van de Societas Birgitta Europa.

In 2004 waren de voorzitter van onze heemkundekring mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik, de heer drs Arie v.d. Ven en de heer Martien Veebens in Naäntali in Finland. Hier werd onze voorzitter gekozen als lid van het dagelijks bestuur in de functie van secretaris. Tegelijkertijd werden de heren drs Arie van de Ven en Martien Veebens tot plaatsvervangende bestuursleden van de SBE benoemd. Hiermee is de Heemkundekring Rosmalen prominent vertegenwoordigd in deze internationale organisatie.




 **HEEMKUNDEKRING**
- ROSMALEN

VIERING VAN DE 700^E GEBORTEDEG
VAN
DE HEILIGE BIRGITTA VAN ZWEDEN

PATRONES VAN EUROPA

1303 - 2003



VRIJDAG 25 APRIL 2003
Kapel landgoed Coudewater te Rosmalen

VIERING '700 JAAR HEILIGE BIRGITTA VAN ZWEDEN'

In de jaarvergadering van 2002, in de stad Mariager in Denemarken, werd besloten om een eerste gezamenlijk project uit te voeren. In het jaar 2003 was het 700 jaar geleden dat de Heilige Birgitta was geboren. In Zweden waren de Birgittinessen, de kerkelijke instanties, de gemeentelijke overheid, toeristenorganisaties en de musea al jaren bezig met de voorbereidingen voor een groots feestjaar. Het oude kloostercomplex in Vadstena werd verbouwd tot een eigentijds Birgitta-museum. Ook in bestaande regio-musea werden voorbereidingen getroffen voor een Birgitta-presentatie. Uit alle landen werden kostbare collecties in bruikleen gegeven. Het klooster *Maria Refugie* en het *Museum voor Religieuze Kunst* in Uden hebben eveneens hun medewerking verleend.

Ons eerste gezamenlijk project bestond uit een internationale presentatie in het Europees Parlement in Brussel. Op deze centrale plek voor Europese samenwerking werd door alle aangesloten landen bij de Societas Birgitta Europa een korte beschrijving met foto gemaakt van de woonplaats waar een klooster staat of heeft gestaan. Met een korte beschrijving van de woonplaats Rosmalen en het klooster Mariënwater op het landgoed Coudewater, heeft onze vereniging deelgenomen aan deze internationale presentatie. Twee bestuursleden en een werkgroeplid, respectievelijk mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik, bestuurslid de heer Martien Veekens en werkgroeplid de heer drs Arie van de Ven waren aanwezig bij de opening van de presentatie. Deze eerste kennismaking in Europa met onze internationale organisatie en de doelstelling, luidde ook de start van het feestjaar 2003 in voor de overige aangesloten landen.

Rosmalen werd de eerste plaats waar de 'reizende' tentoonstelling uit Brussel zou starten. Van 25 april tot en met 3 mei 2003 heeft onze vereniging in een vleugel van het monumentale hoofdgebouw op het landgoed Coudewater veel mensen kennis laten maken met de geschiedenis van de Heilige Birgitta in Nederland en de relatie met het landgoed Coudewater, klooster Mariënwater en de Heemkundekring Rosmalen.

De tentoonstelling werd geopend door de wethouder, loco-burgemeester in de gemeente 's-Hertogenbosch en heemkundekringlid de heer Rien van Grunsven. Er waren 250 genodigden aanwezig in de kapel op het landgoed Coudewater. Waaronder ook de heer drs Frans Pennings, lid van de Raad van Bestuur van het GGZ Oost-Brabant. Zij hadden de ruimten gratis ter beschikking gesteld. Met speciaal voor deze opening door het Ensemble Fortuna gecomponeerde muziek voor Birgitta, heeft de heer Rien van Grunsven, samen met de voorzitter mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik, de tentoonstelling geopend. Door samen een hemelsblauw doek van de nieuw gemaakte maquette door de heer Toon Kerkhof van het klooster Mariënwater anno 1713 te verwijderen, was de officiële opening een feit.

Veel dank zijn wij verschuldigd aan de Raad van bestuur van het GGZ Oost-Brabant, het gemeentebestuur van 's-Hertogenbosch, 'Het Aktieplan Cultuurbereik 's-Hertogenbosch' en de vele sponsors voor hun vertrouwen en medewerking in zowel financiële als materiële zin.⁴

⁴ Voor uitgebreide informatie over de viering en de relatie met de Heilige Birgitta, verwijzen wij u naar de bijzondere uitgave van *Rosmalla* (Jaargang 13, Nummer 2, Juni 2003).

INGEBRUIKNAME EIGEN WEBSITE

De wens voor een eigen website, was al heel lang aanwezig. De deskundigheid en ook de financiële middelen ontbraken.

In het jaar 2002 kreeg de jubilerende HEVO in Rosmalen tijdens de receptie een mooie internetsite aangeboden door de heer Maurice de Vries met zijn bedrijf Boundless Business Consultancy uit Rosmalen. Op deze receptie heeft onze voorzitter contact gelegd met de heer Maurice de Vries. Het bestuur was erg blij met zijn toezegging om als sponsor ook voor onze vereniging een website te maken en ook te onderhouden.

Nadat door de diverse bestuurs- en werkgroep- leden het nodige voorwerk was verricht, kon de site op 15 oktober 2003 officieel de lucht in. De heer Rien van Grunsven heeft samen met de heer Maurice de Vries de openings- handeling verricht.

Door het uitgeven van ons periodiek *Rosmalla*, de nieuwsbrieven en dit 'nieuwe' communicatiemiddel hopen wij nog meer mensen te bereiken met belangstelling voor de cultuur-historie van Rosmalen.

www.heemkundekringrosmalen.nl

The screenshot shows the homepage of the Heemkundekring Rosmalen website. At the top left is a logo consisting of a cross with a circle in the center and horizontal bars to the right. Next to it is a circular seal with the text 'Heemkundekring Rosmalen' and a central emblem. To the right of the seal is the text 'HEEMKUNDEKRING ROSMALEN'. Below the logo and seal is a navigation menu with the following items: Home, Organisatie, Historie, Activiteiten, Periodiek, Archief, Nieuws, and Contact. Below the navigation menu is a banner with the text 'Laatste site update: 8 mei 2004 - Boundless Business Consultancy'. Below the banner is a main content area with the following text: 'Goedemiddag, hartelijk welkom op onze website!!', 'Leuk dat u eens komt kijken wat wij als Heemkundekring Rosmalen allemaal te bieden hebben. Als u onze mooie en verzorgde site "doorloopt" zult u verrast worden door de veelheid aan informatie en mooie plaatjes. Wellicht geeft deze site antwoord op uw vragen.', and 'Bijna 15 jaar inventariseren, onderzoeken, archiveren en publiceren door een groot aantal vrijwilligers met een hart voor Rosmalen, heeft een schat aan informatie en materiaal opgeleverd, waar wij trots op zijn! De vele schenkingen en het nijvere werk van onze werkgroep archivering, zijn onder leiding van de archivaris, duidelijk en overzichtelijk gerubriceerd. De vele schrijvers in ons periodiek Rosmalla verdienen ook alle lof voor hun bijdragen. De nieuwe layout van Rosmalla maakt het lezen extra aantrekkelijk. Denkt u nu, "ik zou ook wel eens iets willen schrijven in de Rosmalla", meldt u dan aan bij Martien...'. On the right side of the page is a vertical scrollbar.

NIEUWE HUISVESTING

Het huisvestingsprobleem van onze vereniging is een voortdurende zorg geweest van het bestuur. Door het groeien van onze vereniging en daarmee de collectie, werd een goede huisvesting met het verstrijken der jaren noodzakelijker. We zijn begonnen in 'De Kentering', verhuisd naar de zolder in 'Ons Trefpunt' in de Maliskamp, de Gemeentewerf in de Kruisstraat, de kelders van het voormalige gemeentehuis in Rosmalen en tenslotte naar de leegstaande Bernadettekerk in de Maliskamp.

Onze werk- en vergaderruimte in het Sociaal Cultureel Centrum 'De Bron' is inmiddels uitgegroeid tot een overvolle archiefruimte. Werken en vergaderen is niet alleen ongezellig in deze ruimte, maar vooral het ruimtegebrek speelt iedereen parten.

We besparen u een lezing van de vele contacten, brieven, telefoontjes, bezoeken etc. etc., die de voorzitters, de heer Theo Derksen en mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik hebben gehad. De resultaten waren meestal niet wat ze ervan mochten / wilden verwachten.

In 1999 leek de oplossing heel dichtbij, omdat de boerderij aan de Ruttenhofstraat niet in zijn totaliteit bleek te zijn verhuurd aan de huidige bewoonster. De aan het woonhuis vastzittende schuur was door de voormalige gemeente Rosmalen al jaar en dag in gebruik voor opslag van huisraad uit huisuitzettingen. Toen de huurcontracten erbij werden gezocht, moest worden geconstateerd dat het dossier Ruttenhofstraat zoek was. Een juridisch probleem, omdat de huurrechten niet konden worden bewezen. Juridische procedures staan niet bekend om hun snelle afwikkeling.

Echter in het jaar 2000 werden door de gemeente 's-Hertogenbosch de voorbereidingen getroffen om een *Klankbordgroep* samen te stellen t.b.v. de bouw van een nieuw Multifunctioneel Sociaal Cultureel Centrum in Rosmalen. Op 9 januari 2001 zijn de leden van de *Klankbordgroep* geïnstalleerd op het stadhuis in 's-Hertogenbosch. De leden vertegenwoordigen ieder hun achterban, te weten de muziek- en toneelverenigingen in Rosmalen, de Muzerije, de bibliotheek en de Heemkundekring Rosmalen. De voorzitter van onze vereniging maakt sindsdien deel uit van deze *Klankbordgroep*.

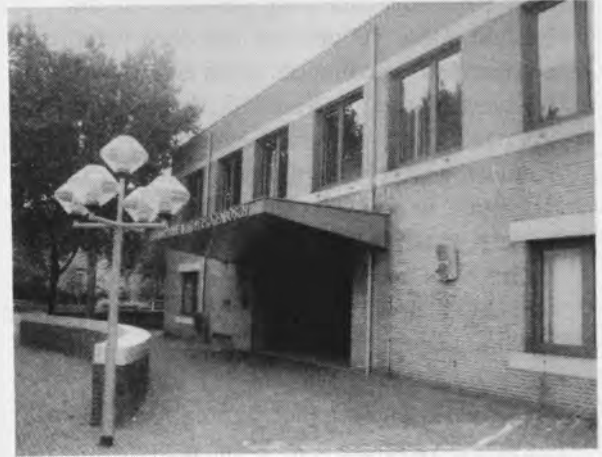
Dit betekent voor de Heemkundekring Rosmalen, dat wij kunnen rekenen op 30 m² ruimte in het nieuw te (ver)bouwen centrum, gelegen aan de Hoff van Hollantlaan, namelijk het voormalige gemeentehuis van Rosmalen. Het aantal m² is niet erg veel, maar kan zeer efficiënt worden ingericht.

In de laatste jaren is onze vereniging een weg ingeslagen naar meer openheid en contacten met de inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch. Dit vraagt ook om een andere wijze van organisatie in onze vereniging. Uit de zeer goede contacten met de overige leden van de *Klankbordgroep* is een wens tot samenwerking tot stand gekomen tussen de bibliotheek Rosmalen en de Heemkundekring Rosmalen. In het ontwerp van de architect wordt rekening gehouden met de situering van de Bibliotheek, n.l. naast de ruimte (erfgoedlokaal / raadpleegruimte / bibliotheek) van de Heemkundekring Rosmalen. Het bestuur heeft alle vertrouwen in deze samenwerking.

Het lidmaatschap van de Societas Birgitta Europa en de in het vorige hoofdstuk

beschreven activiteiten, hebben geleid tot een 'definitieve' oplossing van ons huisvestingsprobleem. In het jaar 2005 verhuist onze vereniging naar een deel van de rechtervleugel van het monumentale hoofdgebouw van het landgoed Coudewater. Deze ruimten bieden voldoende m² om te werken, te vergaderen en eventueel lezingen te houden. Voor de opslag van de grote museale stukken en tentoonstellingsmateriaal is ook een oplossing voorhanden.

De medewerking van de Raad van Bestuur en de heer Edgar Hendriks, stafmedewerker Telecommunicatie / Beheer Onroerend Goed, is buitengewoon. De bereidheid van het gemeentebestuur om de subsidie die wordt gegeven voor de huisvesting in *De Bron* over te hevelen naar de huur voor de ruimten op Coudewater, heeft een deel van de financiële gevolgen verkleind.



WERKGROEP INTERVIEWS

Op 26 november 2003 heeft het bestuur de *Werkgroep Interviews* in het leven geroepen. Aanleiding hiervoor was dat de hoofdredacteur van het *Rosmalens Nieuwsblad* contact had opgenomen met de vraag of wij als Heemkundekring artikelen konden leveren over Rosmalen.

We hadden juist vijf nieuwe leden ingeschreven, die de wens hadden uitgesproken dat zij ook inhoudelijk graag iets wilden doen binnen de vereniging. De nieuwe leden toonden zich vervolgens erg enthousiast. Zij hadden o.a. belangstelling voor archivering en het afnemen van interviews leek hen erg leuk. Als geboren en getogen Rosmalenaren kennen zij de Rosmalense mensen erg goed.

Hun voorstel was om deze keer niet de oudere Rosmalenaren te interviewen, maar de

generatie van hun eigen leeftijd, tussen 40 en 55 jaar. Met ingang van het nieuwe jaar 2004 zijn zij voortvarend aan de slag gegaan en hebben al verschillende leuke artikelen gepubliceerd.

Na het opgaan van het *Rosmalens Nieuwsblad* in het *Stadsblad*, bleek de beschikbare ruimte niet voldoende om een goed verhaal te publiceren. Het bestuur heeft samen met de leden van de werkgroep gekeken naar een alternatief. We hebben besloten om de publicaties in het vervolg te plaatsen in de zondageditie *De Bossche Omroep*. De 'nieuwe' openheid van onze vereniging naar de bewoners buiten Rosmalen en de grootte van het verspreidingsgebied heeft de doorslag gegeven.

18 juli 2004 - Jaargang 47 - Nummer 29

de Bossche Omroep

Verschilt in: 's-Hertogenbosch Eindhoven Sint-Heriklaan Kerkrade Veldhoven Heteren Den Dungen Berlicum Middelrode St. Michielsgestel Gewande Cromvoirt Helvoirt Vlijmen Nieuwkuijk Raaijsterg

De Bossche Omroep op Zondag biedt aan de Heemkundekring Rosmalen de gelegenheid en plaats om de komende periode in een serie verhalen, getiteld 'Rosmalense Portretten', aandacht te besteden aan het verleden van Rosmalen. Deze serie is eerder gestart in het recentelijk ter ziele gegane *Rosmalens Nieuwsblad*. De serie wordt voortgezet, waar eerder de verhalenreeks gestaakt is. Ter introductie wordt de nieuwe reeks geopend op de voorpagina. Voor meer informatie over de Heemkundekring Rosmalen: telefoon 073-5213821 of www.heemkundekringrosmalen.nl

Gemma Vugs-van Crey: "Die tijd had ik nooit willen missen"

Rosmalense Portretten



was het daar een oase van rust, dus ik kwam daar erg graag. Ria, op haar beurt, vond het bij ons weer veel gezelliger. Van mijn vader mocht ik best veel, ook al was ik de jongste. Ria en ik gingen naar Soos Satisfacton in de Kentering. Ook gingen we op ons brommertje naar de Pas in Heesch en het Beestpaleis in Schayk. Ria en ik wilden natuurlijk ook niet de mode mee doen. Daar hebben we ons een keer aardig mee in de vingers gesneden. We wilden graag blond haar en een bruine huid, ik logeerde bij Ria en we kochten een blondspav, die beloofde dat je in een korte tijd prachtig blond haar zou krijgen. Ook kochten we bruin zonder zon. We zagen het al helemaal voor ons: 'wij zouden in het weekend de blitz gaan maken! De blonde haren waren 'vel gelukt, maar verder zagen we erut als in-

19 t/m 23 's-Hertogenbosch
7 pagina's gemeentelijke nieuws-
7
Soap
Een column van Jetta met een illustratie van Cor Versteeg
39

VERKIEZING 'ROSMALENAAR VAN HET JAAR'

In 1992 startte de heer Henk de Werd, alias *Driek van Grette* met de benoeming van een '*Rusmollese van 't joar*'. Dit initiatief is medio 1995 overgedragen aan de Heemkundekring Rosmalen. Vanaf 1995 heeft de *Werkgroep Archivering* 'gezocht' naar een geschikte kandidaat voor deze eretitel.

Het bestuur van de Heemkundekring met de leden van de werkgroep verrasten de gekozene met een bezoek aan huis en reikten hem of haar een oorkonde uit met een aantal leuke cadeautjes. *Driek van Grette* hield een toespraak in het Rosmalens dialect.

In het jaar 2001 startte de Heemkundekring Rosmalen voor het eerst met een nieuwjaarsreceptie. Het bestuur wilde iets terugdoen voor de vele sponsors van de viering van *700 jaar Rosmalen* in 2000. Ook voor de leden van onze vereniging is het goed om elkaar te treffen in het begin van een nieuw jaar. Tijdens deze druk bezochte receptie, bleek er veel waardering voor dit initiatief.

De voorzitter opperde tijdens die receptie het idee om de komende jaren de bekendmaking van de *Rosmalenaar van het jaar* tijdens de nieuwjaarsreceptie te laten plaatsvinden. Meer openheid naar de overige leden en de mogelijkheid om aanwezig te zijn bij deze hulding, was de achterliggende gedachte. Het bestuur ging unaniem akkoord met het voorstel en op de nieuwjaarsreceptie in 2001 in de achterzaal van café *D'n Beer* in de Dorpsstraat, werd mevrouw Toos de Jong in het zonnetje gezet als *Rosmalense van het jaar 2001*. Na de bekendmaking door de voorzitter, sprak *Driek van Grette* de uitverkorene toe in het Rosmalens dialect en overhandigde de oorkonde en een taart van bakker Arnold van Zuylen.

In 2004 heeft de heer Harrie Coppens de *Rosmalense van het jaar*, mevrouw Bets van Bussel van Herpen toegesproken in het dialect.

Om nog meer Rosmalense inwoners te betrekken bij de nominatie, werd door het bestuur voorgesteld om door middel van een advertentie in de plaatselijke bladen een oproep te doen om kandidaten voor te dragen. De aangemelde kandidaten werden door de *Werkgroep Archivering* beoordeeld aan de hand van de gestelde criteria en uiteindelijk werd de persoon met de meeste stemmen, aan het bestuur ter goedkeuring voorgelegd als de '*Rosmalense van het jaar*'.

In het jaar 2002 kwam er een extra cadeau van de edelsmid / juwelier de heer Hans van Gerwen (heemkundekringlid) uit de Torenstraat in Rosmalen. Een door hem ontworpen zilveren lepel met het *Maaslands Vierblad* in kleur in de steel. De heer Ad de Wit was de eerste *Rosmalenaar van het jaar* die de lepel in ontvangst mocht nemen. Dit royale gebaar wordt ieder jaar door de heer Van Gerwen herhaald.

Inmiddels zijn de volgende personen benoemd:

- 1992: Theo Rasenberg
- 1993: Ingrid Thelissen
- 1994: Harrie Coppens
- 1995: Dien Raaijmakers - Vorstenbosch
- 1996: Jacqueline van Bokhoven - Schippers
- 1997: Harry van Zuijlen
- 1998: Frans Hoedemakers
- 1999: Diny Pennings
- 2000: Henk Langens
- 2001: Toos de Jong
- 2002: Ad de Wit
- 2003: Betsie van Bussel - van Herpen

4 MEI - DODENHERDENKING

De jaarlijkse *4 mei Dodenherdenking* is altijd een aangelegenheid geweest van de gemeente Rosmalen. Een ambtelijk comité, aangevuld met externe leden (met als voorzitter de toenmalige communicatiemedewerker de heer Tijn Coppens) zorgde voor een stijlvol programma. In de Kruisstraat zorgt de heer Henk Savelkouls met zijn comité voor een passende herdenking. De kosten voor deze herdenkingen zijn voor rekening van de gemeente.

Na de samenvoeging in 1996 van Rosmalen en 's-Hertogenbosch tot de nieuwe gemeente 's-Hertogenbosch heeft het comité in de 'oude' samenstelling nog drie jaar deze herdenking voortgezet. In 1999 heeft de heer Tijn Coppens aan de voorzitter van de Heemkundekring gevraagd of zij de organisatie wilde overnemen.

Sinds 1999 heeft het nieuwe *Comité Dodenherdenking Rosmalen* ieder jaar weer gezorgd voor druk bezochte herdenkingsbijeenkomsten in de Sint Lambertuskerk, bij het oorlogsmonument in de Schoolstraat en bij de Gedachteniskapel *Vennehof*.

Het comité bestaat uit de volgende personen: mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik (voorzitter), de heer Kees Hellemons (bestuurslid van de Heemkundekring Rosmalen), de heer Ben Lensing (coördinatie kransleggingen), de heren dr Cees van den Oord en René van Gerven (docenten *Rodenborch College*), de heer Ad van Langen (voorzitter *Harmonie St. Cecilia*), de heren Theo Steenbekkers en Hans Breuer (*Stichting Vennehof*). De laatstgenoemde heren hebben de plaats ingenomen van de voormalige secretaris van de *Stichting Vennehof*, de heer Jan Hoofs.

Het comité wordt ondersteund door het Gilde St.Catharina - St.Joris uit Rosmalen, de Scoutings uit Hintham en sinds 2004 door de Harmonie St.Cecilia. De HEVO in Rosmalen is ieder jaar na afloop de gastheer / -vrouw voor het kopje koffie met cake in hun sociëteit.

Mevrouw Sia Mozes heeft tot en met het jaar 2003 de herdenkingen op een voortreffelijke en waardige wijze geleid. In 2004 heeft zij om persoonlijke redenen afscheid genomen en heeft de heer René van Gerven haar rol overgenomen. De heer Arie Boon heeft als comitélid afscheid genomen, maar is lid van het Gilde St.Catharina-St.Joris. Op 9 augustus 2004 is de heer Ben Lensing onverwacht overleden. Zijn enthousiasme en inzet zullen worden gemist.

Aanwezig zijn altijd de *Bond van Wapenbroeders* en de *Oud-Strijders* van Rosmalen. De bijdragen van de leerlingen van het Rodenborch College in woord en muziek geven een extra dimensie aan deze herdenkingen.



OPEN MONUMENTENDAG

In 2004 wordt voor de 18^e keer de Nationale Open Monumentendag georganiseerd. In de gemeente 's-Hertogenbosch is daarvoor een comité *Open Monumentendag* opgericht. De organisatie en coördinatie is in handen van de ambtenaar werkzaam bij de afdeling *Bouwhistorie, Archeologie en Monumenten* (BAM). De deelnemende leden aan het comité vertegenwoordigen cultuur-historische instellingen in de gemeente.

Onze vereniging heeft in 1991 voor het eerst meegewerkt aan de *Open Monumentendag*. De tweede keer was in het jaar 2000 met het openstellen van de St.Lambertuskerk en het landgoed Coudewater met het fraaie hoofdgebouw. (rijksmonumenten).

In het jaar 2002 had onze vereniging opnieuw haar medewerking aan de gemeente toegezegd. Het thema luidde: *'Handel en Koopmansgeest'*. De organisator van de gemeente had contact gezocht met de eigenaren van Boekhandel *De Omslag* in de Dorpsstraat in Rosmalen. Dit pand heeft weliswaar geen monumentale status, maar wel een Rosmalense geschiedenis. In dit pand was in het verleden de afdeling Burgerzaken van de voormalige gemeente Rosmalen gehuisvest. De ruimte achter de boekhandel mocht om niet worden gebruikt voor het inrichten van een bij het thema van *Open Monumentendag* passende tentoonstelling.

De *Werkgroep Tentoonstelling* zorgde voor de presentatie van de handelsactiviteiten van Rosmalense winkels en bedrijven. De door ons heemkundekringlid de heer Cor Verstegen gemaakte maquette van het rijksmonument de St.Lambertuskerk had een prominente plaats op de tentoonstelling. De expositie werd druk bezocht. De reacties in het gastenboek waren lovend. Met name de volgende tekst was een

opsteker voor onze vereniging: "Mooi, een goed verzorgde expositie. Rosmalenaren kunnen trots zijn op de Heemkundekring."

Naast deze expositie waren ook de Sint Lambertuskerk, de standerdmolen, Wijnhandel Verlinden in Hintham en het landgoed Coudewater 'open' voor bezoekers. Een begeleide wandeling door de heer Leo Balmer over het landgoed Coudewater was in het programma opgenomen.

In 2003 heeft onze vereniging wederom medewerking verleend aan de *Open Monumentendag*. Het jaar 2003 was uitgeroepen tot *'Jaar van de Boerderij'*⁵. Het *Comité Open Monumentendag* van de gemeente had derhalve besloten om het accent te leggen op de monumentale panden (boerderijen) in de buitengebieden. De organisator/coördinator van de gemeente heeft gekeken naar de beste locatie in het buitengebied, waar het centrale punt van die dag zou zijn en tevens de plek waar de officiële opening kon worden verricht.. De voorgelegde keuze had de instemming van het *Comité Open Monumentendag*.

Het rijksmonument *'De Duinsche Hoeve'*, aan de Vliertwijksestraat 63 te Rosmalen, werd de centrale plaats. Deze boerderij is eigendom van de Zusters van Liefde in Tilburg. Zij gaven toestemming om de boerderij 'open' te stellen. Uiteraard niet zonder eerst uitgebreid met de bewoners te hebben gesproken en om hun toestemming te hebben gevraagd. De heer en mevrouw Grad en Zus van der Doelen waren

⁵ In het kader van dit thema heeft onze *Werkgroep Beeldbepalende Bebouwing* een inventarisatie gemaakt van alle boerderijen in Rosmalen. Deze inventarisatie is verwerkt in een onderzoeksrapportage van de Brabantse Boerderijen Stichting.

erg enthousiast en hebben alle medewerking gegeven. De gemeente en onze vereniging hebben hun waardering hiervoor uitgesproken en kleine cadeautjes en bloemen gegeven.

De keuze van deze plek in Rosmalen, was voor onze vereniging de gelegenheid om onze bijdrage aan deze dag te leveren. De grote schuur op het erf werd ontruimd en de Heemkundekring Rosmalen kon aan de slag. De *Werkgroep Tentoonstelling* heeft weer laten zien, waartoe zij in staat is en een schitterend overzicht gegeven in woord en beeld van het boerenleven in Rosmalen, vroeger en nu. Zelfs het leggen van een zandtapijt is gedemonstreerd in de schuur. De gemeente heeft gezorgd voor de aankleding van het erf, zoals het terras, de catering, de soldaten van de Schutterij als 'bewaking' (inkwartiering),

demonstraties van een zadelmaker en met de muzikale omlijsting door de Rosmalense liederentafelgroep Trug Nor Vruuger. Van de door de gemeente uitgezette fiets- en busroutes werd druk gebruik gemaakt. De officiële opening werd verricht door de wethouder van o.a. Cultuur, de heer Roderick van de Mortel. Hij dorste met een echte vlegel het koren, waardoor het logo van *Open Monumentendag 2003* zichtbaar werd.

'Onze' boerderijen in het buitengebied van 's-Hertogenbosch trokken op deze dag ook bezoekers uit o.a. Amsterdam. Uit ons gastenboek: "Heel fijn, dat ik deze tocht heb gemaakt. In Amsterdam waar ik woon, hebben we veel, maar niet zoveel mooie boerderijen".



THEMA-AVONDEN EN EXCURSIES

Ieder jaar zorgt het bestuur voor een afwisselend en voor elk wat wils programma. Van zorgvuldig uitgezochte lezingen, muziekavonden, fietstochten door de heer Harrie Coppens, tot de jaarlijkse uitdaging met de bus.

Om hier een opsomming te geven van de veelheid aan activiteiten, welke in de afgelopen 5 jaren door het bestuur voor de leden (en introducees) van de Heemkundekring Rosmalen zijn georganiseerd, voert te ver.

In de aankondigingen (via persoonlijke convocaties, in de nieuwjaarswensen, in de nieuwsbrieven, op de website en in persberichten) is daar steeds de nodige aandacht aan besteed.

Onze kerstbijeenkomsten en nieuwjaarsbijeenkomsten zijn al erg bekend en worden druk bezocht.



ONDERSTEUNENDE ACTIVITEITEN

- In februari 1999 waren onze leden van de *Werkgroep Archeologie* betrokken bij de opgravingen op een bouwlocatie aan de Rodenborchweg. Er zijn sporen aangetroffen van een boerderij van ongeveer 300 jaar voor Christus en van een woonhuis omstreeks 800 na Christus.
- In 2000 hebben we als vereniging meegedaan aan de jaarlijkse *Monumentenprijs Noord-Brabant*. Het thema was 'begraafplaatsen'. Wij hebben de begraafplaats van de St.Lambertuskerk ingestuurd met foto's uit ons archief. Helaas vielen we niet in de prijzen, maar kregen wel een eervolle vermelding in de juryrapportage.
- Op 24 mei 2000 heeft onze vereniging, ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van het 'Steunpunt van Meeuwenhof' in Rosmalen, een kleine presentatie ingericht.
- Op 7 en 8 oktober 2000 is door ons deelgenomen aan de filatelistententoonstelling in 's-Hertogenbosch met het inrichten van een 'heemkundig hoekje'.
- Ons bestuurslid de heer Martien Veekens heeft bijdragen geleverd als lid van de *Commissie 'Beroemde Bosschenaren (en Rosmalenaren)'*. Jan Heijmans is als eerste beroemde Rosmalenaar erkend.
- Met de Heemkundewerkgroep "Nuwelant" en Heemkundekring "De Plaets" uit Berlicum is de Heemkundekring Rosmalen begin 2001 gestart met het houden van een zgn. Driehoeksoverleg. In 2002 verzorgde ons bestuurslid de heer Martien Veekens voor de vertegenwoordigers van deze verenigingen een genealogische avond in het Rijksarchief te 's-Hertogenbosch. Het overleg wordt momenteel voortgezet met de voorbereiding van een gezamenlijke viering van '500 jaar Heerlijkheid' in oktober 2005.
- In juni 2002 is ter gelegenheid van de 'Rosmalen-week' in het verpleegtehuis *Maria-Oord* in Rosmalen, in de hal een kleine tentoonstelling ingericht. Dit werd door de bewoners en bezoekers bijzonder gewaardeerd.
- Ons heemkundekringlid de heer Harrie Coppens heeft in juni 2002 een 'heemkundeles' gegeven op de basisschool.
- In 2002 hebben we met een informatiekraam deelgenomen aan de 'open' dag in het Sociaal Cultureel Centrum *De Bron* in Rosmalen.
- In 2001 en 2002 waren we tijdens het *Komfestival* ook in de Dorpsstraat aanwezig met onze informatiekraam. In 2001 hebben we 20 nieuwe leden kunnen inschrijven en 75 exemplaren van ons boek '700 jaar Rosmalen' verkocht.
- In juli 2002 had het gemeentebestuur het voornemen om voor het uitbreidingsgebied *De Groote Wielen* in Rosmalen nieuwe postcodes aan te vragen. Het bestuur heeft een brief gestuurd met cultuur-historische argumenten, waarom het niet juist is om aan deze locatie in Rosmalen postcodes toe te kennen, die dan in de toekomst worden aangeduid als woonplaats 's-Hertogenbosch. Het is en blijft de woonplaats Rosmalen (historisch

grondgebied), bestuurlijk samengevoegd met de gemeente 's-Hertogenbosch. Samen met de argumenten van *Rosmalens Belang* en *Zuinig op Rosmalen*, heeft deze brief geleid tot het intrekken van dit voornemen.

- De gemeente 's-Hertogenbosch heeft een brochure uitgebracht met de wapens, de vlaggen, het logo en de ambtsketen, behorende bij de nieuwe gemeente 's-Hertogenbosch. Ons bestuurslid de heer Martien Veekens heeft bijgedragen aan de beschrijving van het Rosmalens dorpswapen en de Rosmalense vlag.
- In 2003 hebben we een gesprek aangevraagd met het kerkbestuur van de St.Lambertuskerk. Doel van dit gesprek was om onze diensten aan te bieden in de vorm van een inventarisatie van het kerkhof van de St.Lambertuskerk. De kerk is een rijksmonument. Het kerkhof heeft nog geen status. Dit betekent dat deze plek in principe 'vogelvrij' is.

Wij als Heemkundekring Rosmalen zijn van mening dat de kerk en het kerkhof een onlosmakelijk geheel vormen. De status van 'rijksmonument' is uitgesloten om reden dat de ligging van het kerkhof is verstoord door de bebouwing zo dicht bij de kerk. Een gemeentelijke status zou nog tot de mogelijkheden kunnen behoren. Om deze aanvraag door het kerkbestuur in te dienen bij de gemeente, te ondersteunen met historische informatie, hebben wij deze inmiddels met medewerking en goedkeuring van het kerkbestuur, afgerond. We vertrouwen erop dat het kerkbestuur de aanvraag, om het kerkhof aan te wijzen als gemeentelijk monument, bij het gemeentebestuur zal indienen.

- In 2003 heeft het Buurtbeheer Hintham contact gezocht met de Heemkundekring Rosmalen. De grenssteen, gedateerd op 1680, ligt in de Jasmijnstraat op de oude grens van Rosmalen en 's-Hertogenbosch. De grenssteen is aan restauratie toe. De tekst is slecht te lezen en de steen zou 'uit zijn omgeving moeten worden getild'. Voor de goede orde, niet verplaatst, maar duidelijker zichtbaar gemaakt. De contacten met de gemeente hadden nog niet tot resultaat geleid. Wij hebben aangeboden om hun initiatief te ondersteunen en contacten te leggen met de verantwoordelijke ambtenaren bij de gemeente. De grenssteen is een (klein) rijksmonument en in eigendom en beheer bij het Ingenieursbureau van de gemeente.

Inmiddels is er door de ambtenaar bij de afdeling Bouwhistorie, Archeologie en Monumenten(BAM) een offerte opgevraagd bij een erkend restauratiebedrijf. Aan de hand van deze offerte en het advies van de bouwhistoricus, de heer dr. Ir. Ad van Drunen van deze afdeling, wordt door het ingenieursbureau op korte termijn opdracht gegeven aan het restauratiebedrijf om te starten met de werkzaamheden. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd in samenwerking met de afdeling BAM (subsidie kleine monumenten) en de afdeling Openbare Ruimte en Verkeer (het aanleggen van een 'perkje'). Een mooi initiatief van het Buurtbeheer Hintham, dat daarom ook alle eer toekomt.

ROSMALEN 60 JAAR BEVRIJD

Op 23 en 24 oktober 2004 is het 60 jaar geleden dat respectievelijk Kruisstraat en Rosmalen-Dorp en vervolgens Hintham zijn bevrijd van de Duitse bezetting. Bij de voorbereidingen voor de *4 mei Dodenherdenking 2004* is in het comité voorgesteld om *Rosmalen 60 jaar bevrijd* mee te herdenken en te vieren.

Bij de 50-jarige herdenking/viering had onze vereniging een indrukwekkende tentoonstelling ingericht in het Rodenborch-College in Rosmalen. De toenmalige gemeente Rosmalen heeft toen ook uitgebreid aandacht geschonken aan de bevrijdingsviering.

De *Stichting October 1944* in 's-Hertogenbosch heeft, onder leiding van de heer Luc van

Gent, elk jaar de bevrijders uitgenodigd voor de herdenkingsbijeenkomsten op 27, 28 en 29 oktober in 's-Hertogenbosch. Deze Stichting heeft contact gezocht met onze vereniging / comité met het verzoek om dit jaar gezamenlijk op te trekken en de programma's op elkaar af te stemmen. Empel, Engelen en Bokhoven maken inmiddels ook deel uit van het overlegteam.

De programma's zijn rond, de afstemming heeft plaatsgevonden en de komende tijd wordt aan de nadere invulling gewerkt. De herdenking/viering in Rosmalen wordt financieel ondersteund door de *Stichting October 1944* en de gemeente. Op verzoek van deze stichting hebben wij geen sponsors benaderd.



MODULE 'ROSMALEN' IN CURSUS BOSCHLOGIE III

De *Werkgroep Boschlogie* verzorgt al jaren cursussen over de geschiedenis van de gemeente 's-Hertogen-bosch. Gestart kan worden met *Boschlogie I en II*. Na het behalen van deze beide modules, kan worden deelgenomen aan een thema-module over uiteenlopende onderwerpen.

Ons heemkundekringlid de heer drs Arie van de Ven verzorgt al enkele jaren de module *Coudewater*. De geschiedenis van de orde van Birgittijnen en Birgittinessen op het landgoed. De cursisten brengen in deze module ook een bezoek aan het *Museum voor Religieuze Kunst* in Uden.

Onze vereniging is meerdere malen benaderd met het verzoek om een module te maken over de geschiedenis van de woonplaats Rosmalen. In 2003 heeft het bestuur contact gezocht met de organisatie van de cursus *Boschlogie* en zijn er concrete afspraken gemaakt over een module 'Rosmalen'.

Inleiders zijn: de heer Martien Veekens (hoofdinleiding 'historie Rosmalen vanaf 815'), de heer Antoine de Visser (thema 'Lambertuskerk'), de heer Ad Hermens (thema 'Rosmalen in de oorlog en bevrijding'), de heer Leo Balmer (thema 'Geschiedenis van het landgoed Coudewater') en mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik

(thema 'SBE en Birgittinessen'). Aan dit onderdeel is tevens een bezoek aan het klooster van de Birgittinessen te Uden verbonden. Met Heijmans N.V. wordt nog nader overlegd.

In het najaar van 2004 (tijdens de Boschlogie-markt) kan men inschrijven voor deze module. In het voorjaar van 2005 start de cursus in het Willem I College en wordt op de daaropvolgende zaterdagochtenden, waar mogelijk, verder verzorgd op die locaties waar enige relatie met het onderwerp bestaat.



BESTUUR EN (WERKGROEP)LEDEN

Bestuursmutaties

Tijdens de viering van het tweede lustrum (1999) heeft de heer Theo Derksen aangekondigd, dat hij na 10 jaar zijn rol als voorzitter wilde neerleggen. Bij de opening werd hij verrast door de secretaris van *Brabants Heem*, de heer Harrie Boot, met het zilveren draaginsigne en de oorkonde.

Op 23 maart 1999 tijdens de Algemene Ledenvergadering is hij uitgezwaaid met welgemeende complimenten voor zijn jarenlange inzet voor onze vereniging en werd hij ons erelid.

De voorzittershamer werd overgedragen aan het heemkundekringlid mevrouw Dorry Derhaag-Doomernik. Zij was sinds 1991 lid van de Heemkundekring Rosmalen en een trouwe bezoeker van de activiteiten. Ze woont sinds 1970 in Rosmalen en heeft grote interesse voor cultuurhistorie breed en is al jaren lid van verschillende cultuurhistorische verenigingen. De eigen identiteit van Rosmalen hoeft door de samenvoeging niet verloren te gaan. Integendeel, de heemkundekring kan daar een grote rol in spelen. Zij ging dan ook met enthousiasme aan de slag. Speerpunt van beleid werd een eigen huisvesting voor de Heemkundekring Rosmalen.

Op 15 juni 2000 overleed onverwacht de vice-voorzitter de heer Leo van der Plas. De heer Martien Veekens heeft vanaf 26 juni 2000 als interim bestuurslid gewerkt tot zijn formele benoeming in de jaarvergadering van maart 2001.

In 2001 hebben zowel mevrouw Sjaan Hoedemakers - van der Sluijs als de heer Arie Boon afscheid

genomen als bestuurslid. Mevrouw Sjaan Hoedemakers - van der Sluijs had 12 jaar penningmeesterschap vervuld. O.a. de ziekte en overlijden van haar echtgenoot Frans hebben bijgedragen aan dit besluit. Met een oorkonde en draaginsigne van *Brabants Heem* en cadeautjes hebben wij onder dankzegging voor haar inzet, afscheid genomen.

Ook de heer Arie Boon was sinds 1995 een trouw bestuurslid met een hart voor Rosmalen en onze 'voorspreker' bij 'zijn' *Gilde St. Catharina - St. Joris*. Hij was tevens lid van het *Comité Dodenherdenking*. Ook hij werd verrast met een bloemetje en de video-band van de viering *700 jaar gemeenschap Rosmalen*.

In februari 2001 heeft de heer Henk de Werd na 12½ jaar zijn bestuurstaak neergelegd. Hij was al betrokken bij de oprichting van de Heemkundekring Rosmalen in 1989. Op 22 augustus 2001 heeft het bestuur de heer Henk de Werd en zijn echtgenote mevrouw Berthy de Werd als cadeau een etentje aangeboden in Brasserie *De Coelenborgh* in Rosmalen. De zilveren draaginsigne, de oorkonde van



Brabants Heem en een kwartierstaat, aangeboden door de heer Martien Veekens, maakte de verrassing compleet. De overige bestuursleden met partners waren ook aanwezig en genoten van een gezellige avond (op eigen kosten).

Op 24 april 2002 nam de heer drs Arie van de Ven afscheid als secretaris. Ook hij heeft 10 jaar deze rol vervuld. Voor het bestuur reden om ook hem het zilveren draaginsigne van *Brabants Heem* op te spelden en de oorkonde uit te reiken voor zijn jarenlange inzet.

Op 12 januari 2004 bestond het bestuur van de Heemkundekring Rosmalen uit de volgende personen:

Dorry Derhaag-Doomernik	voorzitter
Jan Hoofs	vice-voorzitter
Loek Hoogervorst	1 ^e secretaris
Kees van den Broek	penningmeester
Kees Hellemons	bestuurslid
Martien Veekens	2 ^e secretaris
Vacature	7 ^e bestuurslid

Bij het verschijnen van deze uitgave bestaat het bestuur uit:

Dorry Derhaag- Doomernik	voorzitter
Kees Hellemons	vice-voorzitter
Loek Hoogervorst	1 ^e secretaris
Kees van den Broek	penningmeester
Martien Veekens	2 ^e secretaris
Wilhemien Vugs-Beekers	bestuurslid
Felix Duffhues	bestuurslid

Bestuur en leden

In 1989 is onze vereniging gestart met 46 leden. Bij de viering van ons derde lustrum zijn we trots op een aantal van ruim 400 leden, vrienden en sponsors van onze vereniging. In de afgelopen jaren hebben we helaas ook afscheid moeten nemen van een groot aantal leden en/of hun partners.

Het bestuur van de Heemkundekring Rosmalen onderhoudt nauwe en goede contacten met onze bevriende heemkundekringen en werken

desgewenst ook samen. De bestuursleden nemen ook zitting in daaruit voortvloeiende commissies en werkgroepen.

Als vereniging zijn we aangesloten bij de overkoepelende organisatie *Brabants Heem*. De 113 heemkundekringen in Brabant zijn verdeeld over meerdere regio's. Wij behoren bij regio Maasland en vergaderen met de vertegenwoordigers in het dorp Zeeland..

Het bestuur heeft naast de 'normale' bestuurstaken de afgelopen jaren wat extra's gedaan om de informatievoorziening naar de leden te verbeteren. Hiervoor is in augustus 2000 een 'Nieuwsbrief' in het leven geroepen. Het bestuur probeert zoveel mogelijk informatie via deze brieven te verzorgen. Daarnaast is er de website, waarover we al eerder schreven.

Het contact met de werkgroepen is erg goed. Bij elke grote of kleine tentoonstelling vormen zij samen de *Werkgroep Tentoonstelling*.

Bijzondere bestuurstaken

Dorry Derhaag-Doomernik; voorzitter, Loek Hoogervorst, 1^e secretaris, en/of Martien Veekens, 2^e secretaris:

- tweemaal per jaar de vergadering bijwonen van de *Raad van Aangeslotenen van het Brabants Heem* in Oirschot.
- Tweemaal per jaar naar de regiovergaderingen in Zeeland.
- Bijwonen van diverse bijeenkomsten van activiteiten in de regio en themadagen.

Dorry Derhaag-Doomernik; voorzitter:

- lid van de *Commissie Onderscheidingen van Brabants Heem*
- lid van het *Driehoeksoverleg* (Nuland, Berlicum en Rosmalen)
- lid van de *Klankbordgroep Multifunctioneel Sociaal Cultureel Centrum* in Rosmalen
- lid van het *Gebruikersoverleg Sociaal Cultureel Centrum De Bron* in Rosmalen

- lid *Werkgroep Mariënwater*
- voorzitter van het *Comité 4 Mei Dodenherdenking/Bevrijding*
- secretaris van de *Societas Birgitta Europa*
- inleider module *Boschlogie III*, Rosmalen'
- projectleider bij tentoonstellingen
- sponsorwerver en subsidieverzoeken

Kees Hellemons, vice-voorzitter:

- lid van de (gemeentelijke) *Monumenten Belangen Organisatie (MBO's)*
- Bijwonen van de openbare Monumenten- en Welstandscommissies in de gemeente.
- Lid van de *Werkgroep Beeldbepalende Bebouwing* van onze vereniging
- Lid van het *Comité 4 Mei Dodenherdenking/Bevrijding*

Martien Veebens, tweede secretaris

- *Werkgroep Redactieraad Rosmalla* en lay-out van de Rosmalla
- lid van het *Driehoeksoverleg* (Nuland, Berlicum en Rosmalen)
- lid *Werkgroep Mariënwater*
- lid *Werkgroep Ondersteuning Genealogie en Heraldiek*
- plaatsvervangend bestuurslid van de *Societas Birgitta Europa*
- inleider module *Boschlogie III*, 'Rosmalen'
- lid projectgroep '*De draak van de donken*' (geschiedenis van de nieuwe gemeente 's-Hertogenbosch)

Kees van den Broek, penningmeester

- lid *Werkgroep Bezorging*
- contacten met de boekwinkels (verkooppunten *Rosmalla*)

Wilhelmien Vugs-Beekers, bestuurslid

- ledenadministratie en bijhouden van 'lief en leed'.

Felix Duffhues, bestuurslid

- algemeen adviseur en stand-by voor eventuele vervangingen.

Werkgroepen

Tot slot nog een overzicht van onze werkgroepen,, die de jubileum-tentoonstelling in de achterzaal van Café *De Kèp*, met de titel : 'HEEMKUNDEKRING ROSMALEN - 15 JAAR BIJ DE TIJD' (met medewerking van vormgever / beeldhouwer de heer Jan Ketterings) gaan inrichten. Zij laten zien hoe onmisbaar de werkgroepen zijn voor het voortbestaan van onze Heemkundekring Rosmalen.

- Werkgroep Archivering ;
- Werkgroep Beeldbepalende Bebouwing
- Werkgroep Fotografie
- Werkgroep Klederdrachten
- Werkgroep Redactieraad Rosmalla
- Werkgroep Ondersteuning Genealogie en Heraldiek
- Werkgroep Bezorging
- Werkgroep Mariënwater / SBE
- Werkgroep Archeologie
- Werkgroep Veldnamen
- Werkgroep Interviews

Tenslotte

Het bestuur van de Heemkundekring Rosmalen denkt met deze terugblik een goed beeld te hebben gegeven van onze activiteiten de afgelopen vijf jaar. De nieuwe huisvesting en de vele nieuwe leden, die met frisse energie de heemkundekring verder willen promoten, geeft ons een goed gevoel en vertrouwen in de toekomst van onze vereniging.

Bestuur van de Heemkundekring Rosmalen

DE LAMBERTUS ALS GOEDE BUUR

Ongeveer anderhalf jaar geleden, zijn wij, Ria en Marijke Pennings, lid geworden van de Heemkundekring Rosmalen. Nieuwsgierig en met een gezonde dosis argwaan zijn we erin gestapt. Was het wel iets voor ons?

We werden heel hartelijk ontvangen en de leden gaven aan blij te zijn, dat er wat jong(ere) leden bij kwamen. Al gauw volgden een aantal thema-avonden zoals een cabaretgroepje uit Tilburg, die in dialect ons eens leuke avond bezorgden met muziek en sketches. Een interessante avond over dodenwegen en lijnen-jagen, een methode die vroeger gebruikt werd om in een bepaalde lijn kerken te bouwen en een avond over criminaliteit rondom Rosmalen, een aantal eeuwen geleden. De tentoonstelling over St. Birgitta, de kerstviering met Lya de Haas en Hennie Korsten en de nieuwjaarsreceptie met de verkiezing van de *Rosmalenaar van het jaar*, dat alles maakte het voor ons de moeite zeker waard.

Toen we gevraagd werden voor de *Werkgroep Interviews*, samen met Gerr Vugs en Zus v.d. Plas, waren we in het begin wel wat sceptisch of het zou aanslaan in Rosmalen. Het doel van deze interviews was, interesse voor de Heemkundekring te wekken bij onze generatie. Immers al bijna vijftien jaar heeft de generatie boven ons heel veel werk verzet om de cultuur van Rosmalen te behouden, door middel van tentoonstellingen, archivering, lezingen, de dodenherdenking, e.d. We begrepen dat de Heemkundekring niet alleen met het verleden bezig is, maar ook erg gericht is op de toekomst: hoe houd je de cultuur van Rosmalen in tact en levendig? Onze taak als *Werkgroep Interviews* is, deze cultuur ook te laten leven voor onze generatie en de generatie na ons, maar ook herinneringen van onze leeftijdsgenoten vast te leggen.

We zijn gaan brainstormen hoe we dit aan gingen pakken. Uiteindelijk hebben we er voor gekozen om mensen te gaan interviewen, die herinneringen hadden aan de tijd dat ze in Rosmalen zijn opgegroeid. De doelgroep moest ongeveer zijn tussen 50 en 60 jaar. De serie zou "*Het Portret*" gaan heten en geplaatst worden in een plaatselijk weekblad.

De eerste "kandidaten" hebben we zelf gevraagd, maar al snel meldden mensen zichzelf aan, om mee te werken aan het artikel. De reacties in Rosmalen waren enthousiast. Het werd door veel mensen gelezen, uitgeknipt, bewaard en soms zelfs opgestuurd naar het buitenland! En het resultaat was een aantal nieuwe leden van onze generatie en jonger.

Als echte Rosmalense meiden, waren de avonden dat we de interviews afnamen niet alleen heel gezellig, maar voor ons werden ook onze jeugdherinneringen opgehaald. Dingen, die we vergeten waren, gingen weer leven, zoals meelopen met een processie, de schooltijd, film kijken in het oude bondsgebouw, koninginnedag enz..

Wij zijn allebei geboren in een rijtjeshuis in de Dorpsstraat, waar nu kapperszaak v.d. Donk gevestigd is. Later zijn we verhuisd naar de overkant, waar nu de zaak van v.d. Graaf is. Nog veel later zijn we naar de andere hoek, het oude pand '*Het Bont Perdje*' verhuisd. Daar was voorheen het café van oma gevestigd.

We hebben dus eigenlijk in onze jeugd in een straal van 100 meter rondom de Lambertuskerk gewoond. De Lambertus speelde daarom ook een grote en bepalende rol in ons kinderleven. We speelden vaak op het kerkplein zoals hinkelen, knikkeren, verstopperkje en wie het

langste op de schuine muurtjes kon lopen zonder er af te vallen.

Smoesjes over te laat thuiskomen, hoefden we niet te hebben, want je kon altijd op de kerkklok zien hoe laat het was. En als je het niet kon zien, dan kon je altijd nog de slagen tellen.

Bij rouw en trouw waren wij er ook altijd te vinden. Als de klokken zwaar luidden, als er iemand begraven werd, was die stoet met zwart geklede mensen die huilden, voor ons ook interessant. Niet erg respectvol, maar we waren nog maar kinderen!

We gingen ook altijd kijken als Chrisje van Galen, de doodgraver, een gat groef. We verbaasden ons er iedere keer weer over hoe diep dat wel moest zijn.

Ook als er iemand trouwde gingen we kijken. Natuurlijk hoe de bruid er uitzag en dan dromen over je eigen bruidsjurk later.

We hebben in de Lambertuskerk onze Eerste Communie gedaan, het Vormsel, de Plechtige Communie en onze broers en zusjes werden er gedoopt. Vaak al dezelfde dag als ze geboren waren, want stel dat er eens iets gebeurde en ze niet naar de hemel zouden gaan! Lekker gemakkelijk, lopend naar de kerk, want je hoefde de weg maar over te steken.

Als onze ouders ons op zondag eens kwijt wilden, dan stuurden ze ons 's middags ook nog eens naar het lof, ook al waren we



's morgens al naar de kerk geweest. Ook door de week, iedere dag naar de kerk!

De Lambertus was dus altijd aanwezig. Toen veel panden in het centrum werden afgebroken, zoals ook de oude jongensschool en er veel nieuwbouw kwam, stond de Lambertus opeens in een andere omgeving. Voor ons sprong de Lambertus er niet meer zo uit. Op initiatief van de Heemkundekring Rosmalen werden er na verloop van tijd echter schijnwerpers rondom de kerk geplaatst. Daardoor wordt hij 's avonds aan alle kanten verlicht en valt de nieuwbouw weg: voor ons lijkt hij dan weer op de Lambertuskerk van vroeger.

Ook een van de vele initiatieven van de Heemkundekring Rosmalen!

*Ria Beekers - Pennings
Marijke van der Leest - Pennings*

ZUINIG OP ONS DIALECT

Heemkunde

Als je het woordenboek inkijkt, staat er achter het woord *heemkunde* letterlijk: “Kenniss van de eigen omgeving in al haar aspecten”.

Natuurlijk is het belangrijk dat je weet wat er gebeurt en gebeurd is in je eigen woon-omgeving. Gelukkig hebben we een Heemkundekring die niet alleen bijhoudt wat er gebeurt, maar ook wat er gebeurd is in het verleden.

Hel veel mensen gaan op vakantie naar verre landen, bezoeken daar steden, dorpen en gebieden. Ze weten hierover alles te vertellen, hoe daar geleefd wordt, enz., enz. Maar van rond het huis weten ze ooit niet meer dan wat ze dagelijks zien. Voor mensen die wel



interesse hebben voor zaken die zich afspeelden in vroegere tijden is de Heemkundekring van groot belang. De Heemkundekring waakt ervoor, dat er dingen en gegevens bewaard blijven voor ons nageslacht.

Ons fijne Brabantse dialect

Een van de dingen die we ook goed moeten bewaren, is ons dialect. We moeten er voor waken dat dit niet verloren gaat. Met mijn

hobby, het *tonpraten*, heb ik veel met dialect te maken. Het valt op dat er steeds meer jongeren zijn, die, als ze in de zaal zitten, moeite hebben met het verstaan van het dialect. Dit doet me denken aan een voorval even geleden.

Ik reed met mijn auto van mijn werk naar huis toen er op de radio een hoorspel bezig was. Het ging over het leven van Vincent van Gogh. Kinderen hadden op school opdracht gekregen om een werkstuk of opstel te maken over Vincent van Gogh. Een van de kinderen had een oma die woonde in Nuenen. Omdat Vincent daar ook ooit gewoond had, vroeg het kind aan oma om een en ander te vertellen over het leven van de schilder. Oma kon mooi vertellen en begon het verhaal over het schilderij *De Aardappeleters*, hoe dit schilderij was ontstaan. Zij was namelijk het meisje dat op het schilderij te zien is. Of dat verhaal waar was, is natuurlijk de vraag, maar het was in ieder geval een geweldig mooi verhaal, in het dialect verteld door oma. Toen oma klaar was met het verhaal en vroeg aan het kind of ze het mooi had gevonden, zei het kind: “Oma, het enige wat ik kon verstaan was Vincent van Gogh”.

Ik wil alleen maar zeggen: als we niet zuinig zijn op ons dialect, dan kan het inderdaad wel eens zo zijn, dat het uitsterft. Daarom vind ik het geweldig wat de Heemkundekring doet en nog zal doen, namelijk: zorgen dat al wat ons lief is en was bewaren, voor onze kinderen en kleinkinderen, zodat deze ook nog eens terug kunnen kijken en in ons fijne Brabantse dialect verhalen kunnen vertellen aan hun kinderen.

Heemkundekring bedankt !!

*Hannus de Tonpraoter
oftewel Hans Eijkemans uit ons mooie Rosmalen*

HERINNERINGEN AAN MIJN JEUGD IN ROSMALEN

Vanwege ons jubileum ga ik nog eens terug in het recente verleden van Rosmalen, hetgeen natuurlijk ook Heemkunde is.

Sinds ik in 1991 met de v.u.t.ging vloeiden er twee boeken uit mijn pen, n.l. betreffende W.O. II Rosmalen 1994 en Eindhoven 2002.

In deze zelfde periode maakte de Heemkundekring Rosmalen een flinke groei mee. Dankzij de goede leiding, bestuur en alle leden. Laten we zomaar wat noemen: vele mooie uitstapjes, lezingen, expo's en niet te vergeten het Birgitta-project. Proficiat met dit resultaat en het jubileum! Als oud-Rosmalenaar ligt mij ons dorp na aan het hart. Al woon ik ver weg en kan ik niet alles bijwonen, toch volg ik het op de voet.



Als 'brave' jongen aan moeders arm terug uit de kerk naar huis. Op de achtergrond de 'stadbus' bij het oude raadhuis.

Gaarne wil ik enkele herinneringen op papier zetten. Laten we beginnen in de lagere schoolperiode. Zoals toen de gewoonte was, moesten de leerlingen alle tafels van buiten leren, zodat je moest kunnen opdreunen en op het schoolbord schrijven. In de klas van meester Ploegmakers, bijgenaamd het Sèpketje (waarschijnlijk door zijn zwarte haren), moest ik naar voren komen om de tafel van 2 op te schrijven. Waarschijnlijk had ik thuis niet goed geleerd, want het ging fout! De straf was niet mis. Ik moest over zijn knie gaan liggen en hij sloeg met een lat vele malen op mijn achterwerk. Het huilen stond mij nader dan het lachen. Toen ik 's avonds in de spiegel keek, waren er diverse blauwe plekken. Thuis zei men, dat ik het wel verdiend zou hebben.

Aansluitend op dit bovenstaande kan ik nog herinneren, dat er tussen de leerlingen uitslovers waren, die voor de onderwijzer een mooie uitgesneden stok meebrachten !! Ik hoopte stiekem, dat ze er zelf eens slaag mee zouden krijgen!

Eens kregen Jan Vissers, uit de Bredestraat, en ik een idee, hetgeen later niet zo geslaagd bleek, om eens zogenaamd 'schoolwacht' (spijbelen, zeggen ze nu) te houden. Het was mooi weer en we hadden zin om te gaan vissen. We dachten slim te zijn om de gehele voormiddag weg te blijven en op het middaguur gewoon naar huis te gaan, zodat ze thuis niets wisten. We zaten goed en wel ergens vooraan in de polder aan de waterkant met primitieve, zelfgemaakte hengels, toen er twee oudere leerlingen aan kwamen fietsen. "Jullie worden vermist en moeten onmiddellijk mee naar school komen." Daar wachtte ons zeer onaangename verrassingen!

Eerwaarde Heer Pastoor v.d. Meijden, een zeer streng persoon, stond ons op te wachten. Hij

was aanwezig voor de godsdienstles. In die tijd moest je nog de catechismus van buiten leren! Hij trakteerde ons op een enorme donderspeech en we moesten tien keer beloven om dit niet meer te doen. Daarna moesten we naar de hoofdonderwijzer, de Heer Ceelen. Weer een heleboel boze woorden, zodat ons vispartijtje gauw vergeten was. De rest van deze voormiddag moesten we op onze blote knieën (we droegen allen korte broeken) op de houten vloer zitten met de armen gestrekt omhoog. Als de armen wat zakten werd er met een latje opgetikt. Nadat we bijna flauw vielen mochten we naar huis. Onze ouders waren inmiddels op de hoogte gebracht. Ook hier kregen we er nog eens flink van langs.

Nee, we hebben daarna nooit geen 'schoolwacht' meer gehouden. Een boerenzoon achter ons huis had er ook nog plezier in om mij af en toe te roepen: "Hé schoolwacht" en begon dan erg hard te lachen.... Het was een soort leedvermaak.

In deze lagere school was er nog een zwaardere straf als je wat uitgehaald had. Je werd opgesloten in het ketelhuis/kolenhok. Het was pikdonker en het stonk enorm.

In de oorlogsperiode ging ik nog eens flink in de fout. Vanwege dat de jongensschool gevorderd was door de soldaten, moesten we in het klooster naar school. De meisjesschool was daarnaast, zodat we een gemeenschappelijke speelplaats hadden. In het midden was een witte streep getrokken, zodat we gescheiden bleven. Ik was weer dwaas en begaf me meerdere malen over deze streep, zodat een Eerwaarde Zuster, die daar bij de meisjes surveilleerde, mij diverse malen tot de orde riep. Dit beviel mij niet en pardoes sloeg ik deze Eerwaarde Zuster de kap (een grote stijven koker, soort 'kachelpijp') half van het hoofd. Ik schrok zelf ook zeer en hiervoor heb ik weer zwaar moeten boeten op school en thuis. Als ik me niet vergis, moest ik dit ook gaan biechten.

Nog een soortgelijke gebeurtenis schiet me te binnen uit deze periode. Voor Pasen hadden we in de Lambertuskerk lange Paasoefeningen, hetgeen wel eens begon te vervelen. De Eerwaarde Zusters surveilleerden weer door de kerk en bleven bij je stil staan met een boze blik, als je zat te kletsen. We deden als jongens stoer onder elkaar en probeerden elkaar uit om een tong uit te steken naar de Eerwaarde Zuster. Meestal zag ze het niet, maar ik had pech. Ze bleef lang naast me stilstaan en haar ogen spoten vuur. Ik kreeg het warm, maar gelukkig liep ze door en ik dacht dat ik goed was weggekomen. Na de oefeningen wilden we snel naar huis maar voor mij was dat er niet bij. Ze stond me op te wachten en wat ze allemaal gezegd heeft weet ik niet meer. Het was niet mis en thuis werden ze ook weer op de hoogte gebracht. Het zal wel weer biechten zijn geworden.

Nog wat uit die periode.

Als we vanaf de school naar de Stationsstraat naar huis liepen kwamen we langs de tabakswinkel van Cor van Oers. Een van de onderwijzers, Razenberg, was daar in de kost en had een kamer aan de voorkant van het huis. Als het raam opgeschoven was riepen wij zijn bijnaam: "Witte bison, witte bison!!" Dit waarschijnlijk vanwege zijn zeer lichte haarkleur. We liepen hard weg en we gingen er vanuit dat hij ons niet herkend had.



Marie en Toontje de Smid (Hermens) in de tuin van Café 'Juliana' te Rosmalen. Rechts het oude stationsgebouw.

Het zal zeker ook in het begin van mijn lagere schooltijd zijn geweest toen zich het volgende afspeelde:

Zondags kreeg je als kind 2 of 3 centen om snoep voor te kopen. Dit mocht pas na het Lof gebeuren. Eens ging ik eens met mijn 3 centen naar Jet den Bies in de Molenstraat. Jet legde netjes alles wat ik voor dat bedrag kon kopen op een rijtje. Het zullen wel geweest zijn: een sèpriem, spekjes, schuimpjes, toffee, enz. enz. Bij mij zat er de handel al vroeg in, denk ik, want ik zei tegen Jet: "Ik ga wel naar Marinus de Neus (v.d. Wijst) want daar krijg ik meer!"

Pesterijen hoorden er ook bij. In die tijd probeerden we mussen te vangen onder een kolenzeef. Het werd op z'n kant gezet met een stokje eronder, dat op scherp stond. Aan dat stokje zate een lang touw. Ik zat soms uren te wachten achter het keukenraam met het eind van dat touw. Als er eindelijk enkele mussen onder het zeef aan het brood probeerden te pikken, fietste mijn zus Gera het lange tuinpad in en weg waren de mussen. Ik van mijn kant was ook niet mis. Als Gera dat tuinpad zaterdags geharkt had, ging ik er met de fiets doorheen!

Na dat harken op zaterdag moesten we in bad. Dat was een hele ceremonie. Van een badkuip en douche met stromend water was geen sprake. Een grote wasteil kwam in de huiskamer (als het winter was) of in de keuken te staan. Deze werd gevuld met koud en warm water. Dat warme water kwam uit diverse fluitketels vanaf de kachel of fornuis. In de winter hing het schone ondergoed rond de kachel. Geheel naakt in de teil, dat mocht niet. Eerst werd je van boven gewassen met een onderbroek aan. Daarna de broek uit maar meteen een hemd aan. Dat wassen was geen pretje. Mijn moeder gebruikte een tamelijk harde borstel met groene zachte zeep. Je mocht niet naar elkaar kijken. Na afloop was je brandschoon en vuurrood van het harde schrobben.

Over properheid gesproken het volgende:

Als jongens op de lagere school moesten we allen een kale kop hebben met voor een trosje. In de hoogste klas mocht het haar lang groeien. Als ik met mijn kale kop terugkwam van de kapper moest ik van moeder meteen boven de pompbak. Mijn gehele bol werd ingewreven met brandewijn. Dit was tegen kou vatten en ik vermoed ook tegen de luizen. Het brandde verschrikkelijk en je liep ook weer een tijd rond met rood hoofd. Gelukkig hadden wij, vanwege het café, de brandewijn in huis. Mijn moeder was zuinig, zodat ik eens terug moest naar de kapper, want mijn hoofd was niet kaal genoeg!

Uit deze schoolperiode herinner ik me nog, dat meester De Bok wekenlang het verhaal vertelde van Blauwbaard. 's Avonds als we in bed lagen vertelde ik het door aan mijn zus Gera. Ik dikte het nog wat aan en ik bezorgde haar veel slapeloze nachten.

Ons café Juliana aan de Stationsstraat liet ook veel gebeurtenissen na, die we niet mogen vergeten. Mijn moeder, Marie van Toontjes, was op haar hoede in het café, want er werd wel eens wat uitgehaald wat niet door de beugel kon.

In een van onze kamers was een besloten vergadering en mijn moeder bracht af en toe daar de rondjes. In die kamer was een ingebouwde kast, waarin een bak met gereedschap stond, b.v. tang en hamer. Ook enkele blikken met knakworsten, die bestemd waren voor het a.s. Ceciliafeest. telkens als moeder binnenkwam, zag ze dat er iets genuttigd werd. Ze zei niets, maar trok haar plan. Toen er na afloop van de vergadering iedereen voor zich moest afrekenen zeiden de klanten: "Marie, het klopt niet, ge hèd te veul gerekend". "Nee", zei mijn moeder: "Ik heb er de worst ook bijgerekend die jullie opgegeten hebben!".

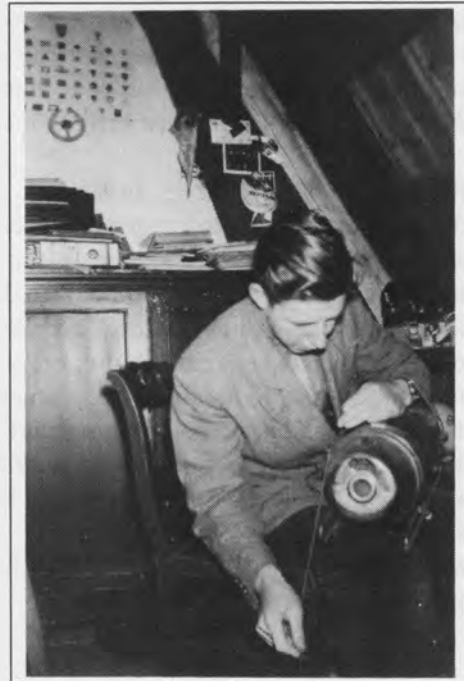
Gemeentesecretaris Lambermont, kortweg 'de Sik' genaamd, zat eens druk redenerend met een borrel bij ons in de huiskamer. Mijn zus Gera en ik waren er alleen bij aanwezig. Hij

was zo in de ban van zijn verhaal en misschien ook wat werking van de borrel, dat hij plots geheel achterover ging met z'n stoel. Hij lag enige tijd met twee benen in de lucht en Gera en ik kwamen niet meer bij van het lachen. Gelukkig liep hij geen letsel op en nadat hij weer een nieuwe borrel had ingeschonken en weer stevig op zijn stoel zat, moesten wij hem iets beloven, namelijk dit voorval nooit aan iemand te vertellen. Het is nu ongeveer 50 jaar geleden en we zullen maar zeggen dat het 'verjaard' is.

De heer J. Wijns, die bij ons in het pand een kamer huurde voor een hulppostkantoor, was ook bij ons in de kost. Er bleef een bepaalde afstand tussen 'Mijnheer' Wijns en ons gezin. De verstandhouding was geweldig en hij trakteerde ons soms op smakelijke moppen. Hij bleef heer, alhoewel hij eens uit z'n rol viel. Mijn vader was zich aan het aankleden voor naar de kerk te gaan. Op een gegeven ogenblik hing het lange eind van zijn stropdas uit zijn openstaande gulp. Heer Wijns die dat zag riep: "Toon, oewen dèrum hangt eruit!" Ook kon hij verschrikkelijk geeuwen met zeer wijd opengesperde mond. Eens kreeg hij die niet meer dicht, omdat zijn kaak er uitgeschoten was. Hij schreeuwde enorm en maakte met gebaren duidelijk, wijzend op die kaak, dat we moesten helpen. Ik gaf een klap tegen die kaak en het leed was geleden. "Heel erg bedankt, Ad!", zei hij rood aangelopen.

In die tijd was ik naast mijn studie bezig met in Rosmalen, tv's, radio's, stofzuigers, strijkijzers, enz. enz. te repareren. Op de zolder van café Juliana, in de voormalige dienstmeidenkamer, was mijn werkplaatsje. Het ging niet altijd goed en maakte ik een flinke kortsluiting. Er waren toen nog geen automatische stoppen. Bovendien had ik de zekeringen overbrugd met een dikke draad. Dat er brand zou kunnen ontstaan, was toen niet mijn eerste zorg. Soms was het gehele pand plotseling pikdonker, inclusief het café. Grote hilariteit en de kaarsen kwamen goed van pas. De zekeringen, met dikke draad,

hadden het gehouden, maar buiten in de houten paal van de bovengrondse lichtleiding, was de zekering gesprongen. Gelukkig woonde Bèr Linnenbank, de electricien, bij ons in de straat! Hij moest in de avond met speciale klimbeugels in die paal klimmen om de zekering te vernieuwen. Ik beloofde steeds weer dit niet meer te doen.



*Op dit zolderkamertje (meidenkamer) maakte ik wel eens kortsluiting met het reparatiewerk.
Hier bezig met oude stofzuiger.*

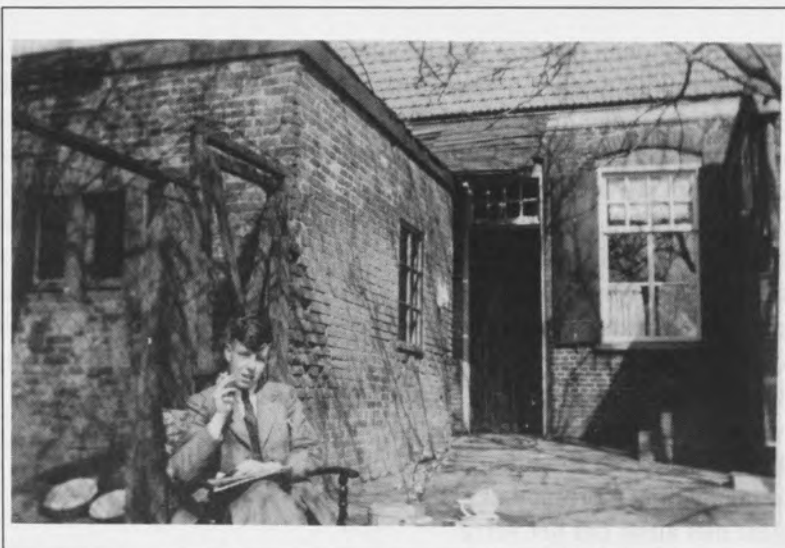
Vlak na de oorlog kwam af en toe mijn oom Has uit Heesch naar ons in de Stationsstraat. Aan zijn fiets had hij 4 grote groene wijnflessen in manden. Twee aan het stuur en twee aan de bagagedrager. Achter het huis op de stoep werden deze flessen gevuld met water uit onze pomp. Hij goot daarna rode vloeistof uit kleine flesjes in iedere fles, en zie er was wijn! Het leek op de wonderbaarlijke wijnverandering. Daarna ging hij met twee flessen het dorp rond en verkocht de 'rode wijn' per liter aan de deur. 's Middags volgden de twee andere flessen. Voldaan ging hij 's avonds met lege flessen weer naar huis. Ik heb deze 'wijn' niet geproefd, maar het moet een

soort rosé geweest zijn, denk ik. Vermoedelijk zou hij in deze tijd gearresteerd worden.

Toen mijn ouders met pensioen waren, gingen ze in de Dorpsstraat wonen om van de oude dag te genieten. Op een dag was er van genieten geen sprake. Terwijl ik op mijn werk was bij Philips in Eindhoven liet mijn moeder de schoorsteen vegen. Toen ik thuis kwam (het was in het najaar en al koud) brandde de kolenhaard, maar de gehele huiskamer was gehuld in nevelen. Er hing een rookgordijn vanaf het plafond tot ongeveer op staanhoogte, zodat we moesten bukken. Snel alle deuren en ramen open, want het was gevaarlijk. Toen alles weer helder was vroeg ik aan mijn moeder wat de schoorsteenveger die middag toch gedaan had. Hij had tijdens de werkzaamheden aan mijn moeder om een zwaar voorwerp gevraagd. Ze gaf hem een kilogewicht, dat nog eens dienst deed in onze ijzerwinkel in de Stationsstraat. Ik vroeg waar dat gewicht nu was. Ze had het niet meer terugontvangen. Na inspectie door een luik in de schoorsteen op zolder zag ik het klem zitten, enkele meters boven de haard! Met een stok kreeg ik het los en met een zware plof smakte het in de huiskamer, gepaard gaande met een pikzwarte rookwolk. Het werd dagen poetsen en we hebben maar niet meer gereclameerd!

Het is goed dat er een Heemkundekring bestaat, waardoor deze gebeurtenissen bewaard blijven.

*Ad Hermens,
alias 'Ad van Toontje de Smid'*



Op deze stoep werd de 'wijn' door mijn oom aangemaakt. Links Ad Hermens

WAAROM EEN HEEMKUNDEKRING?

‘Waarom een Heemkundekring’?, dat was de vraag die mij gesteld werd.

Ja, wat zegt die mij eigenlijk? Daar moest ik eens goed over nadenken. Is het verkrijgen en bewaren van kennis uit het verleden, (en heden) zo belangrijk? Voor mij persoonlijk eigenlijk wel; ik heb me altijd, ook in mijn andere tijdelijke woonplaatsen, verdiept in de geschiedenis van huis en omgeving van die leefgemeenschappen. Zo kan ikzelf altijd weer genieten van foto’s, voorwerpen en verhalen uit het Rosmalen van mijn eigen jeugd.

Door de eeuwen heen en in alle culturen blijkt kennis van het verleden belangrijk. Met vakantie in vreemde landen gaan we vaak naar oude kastelen, kerken, openluchtmusea enzovoort, we vinden dat interessant en met name de rol van de mensen vroeger en nu hierin. Vooral de gewone dingen uit het dagelijkse leven spreken ons dan aan. Dan moet het minstens zo interessant zijn kennis over leefgewoonten van vroeger uit je eigen leefomgeving te kennen. Juist aan in het vergaren en bewaren van deze kennis heeft een Heemkundekring een prima taak. Het gaat niet altijd om het verre verleden uit te kammen, maar ook de informatie en materialen te bewaren uit het heden en recente verleden, onze eigen jeugd dus.

Aan de situatie rond de Lambertuskerk levert de Heemkundekring ook haar bijdrage. Als vrijwilliger van de parochie, met name betrokken bij het kerkhof, zijn mij er wel

enige zaken bekend. De zorg om onze prachtige Lambertuskerk als monument te behouden en hun inspanning om aan het Lambertuskerkhof de status van gemeentelijk monument toegekend te krijgen, zodat dit geen gevaar loopt verloren te gaan. Verder de naspeuringen en inventarisatie van de bezetting en rechten van oude graven op het kerkhof zijn door de Heemkundekring gedaan. Alleen al het feit dat je kunt terugvallen op een vereniging zoals de Heemkundekring, die de weg weet in archieven en structuur in de opgedoken informatie kan brengen, is heel prettig.

Persoonlijk kun je misschien wel zonder Heemkundekring maar een gemeenschap als Rosmalen eigenlijk niet. Vooral het vastleggen en doorgeven van informatie en voorwerpen uit deze en een vroegere tijd aan een volgende generatie vind ik derhalve zeer belangrijk om ook hun straks een kijkje in het Rosmalense verleden te geven, want de vraag naar kennis uit het verleden die wij nu hebben, zullen onze nakomelingen in de toekomst ook wel hebben.

Johan van Hirtum



STICHTING R.K.-JEUGDCENTRALE HINTHAM

1953 - 1958

Door het in die jaren ontbreken van televisie, diverse radiozenders, video, internet, computer, dvd en ga zo maar door, was de jeugd van toen alleen maar bezig met huiswerk en natuurlijk ook met strafwerk maken. Ja, want zeg nou zelf, je moet je tijd toch een beetje vullen. Door de geboortegolf na de oorlog had men in de kleine leefgemeenschap van Hintham, gemeente Rosmalen, niet te klagen over het aantal jeugdige inwoners en daar moest nou maar eens iets voor gedaan worden om ze wat afleiding te geven.

En zo staken enkele wijze heren de koppen bij elkaar en richtten in 1953 de Stichting R.K. Jeugdcentrale Hintham op, hetgeen op 20 oktober 1954 Bisschoppelijk werd goedgekeurd, terwijl op 14 juni 1956 het huishoudelijk reglement in een bestuursvergadering werd aangenomen.

Dhr. en Mevr. J.Heijmans – van der Doelen waren beschermheer en beschermvrouw, terwijl de Weledele Heer A.Koppens Erevoorzitter was. Het bestuur werd gevormd door de heren: W.Thomas – W.Hoevenaars – A.Loeffen – W.van der Loo – P.Huijsmans – W.Gommers – P.Hoedemakers – Fr.van Osch – A.Raaymakers en J.van Mackelenbergh. Zij werden weer bijgestaan door een dertigtal vrijwilligers die de leiding hadden bij de vele onderdelen van de Jeugdcentrale.

Om U een idee te geven hoe de Hinthamse jeugd zich amuseerde in de avond-uren en in de weekenden, volgt hier een opsomming van enkele succesvolle onderdelen.

Bij de handenarbeid werden door de meisjes leuke artikelen vervaardigd o.l.v. mevrouw Hansen en mejuffrouw van 't Hooft, terwijl de

jongens o.l.v. de Heer van den Linden een spoorweg-emplacement bouwden. Contactpersoon was de Heer A. Raaymakers.

Margrietjes, gestoken in een geel rokje en witte blouse met strikje, hielden zich bezig met borduren, boetseren, tekenen, kleuren en speurtochten maken.

Bij de tafeltennis waren Th.Heijmans, H.Goossens en R.van Rosmalen zeer succesvol en in een onderlinge krachtmeting werd Fr. Heijmans kampioen.

De Heer H. Sauter had de verkennerafdeling onder zijn hoede. Van 28 juli tot 6 augustus 1958 werd in Aalst het verkennerkamp gehouden, terwijl het welpenbivak werd gehouden in Valkenswaard van 1 tot 5 augustus. Het winterbivak vond plaats te Heeswijk..

In 1958 werd de St.Anna-groep gidsen opgericht. Gestart werd met 12 meisjes en 2 leidsters, zijnde: mejuffrouw Nel van de Ven (Luiti) en mejuffrouw Frida Luers (Capi).

Dankzij een algehele reorganisatie en verbouwing werd de jeugdbibliotheek op 21 december 1958 weer opengesteld. Er was een blijvende belangstelling van de jeugd, vooral voor de nieuw aangekochte boeken. Regelmatig werden ook geschonden boeken bijgeplakt en zonodig opnieuw ingebonden. Ook werd een nieuw systeem van catalogiseren ingevoerd.

Filmvoorstellingen werden 5 maal per jaar gegeven en er werd gekozen voor zogenaamde A-films, geschikt voor alle leeftijden. De filmvoorstellingen werden muzikaal opgeluisterd door het "Wimton" accordeon-

duo van de familie de Bekker. De films werden afgedraaid op een glasparelscherm.

Ook had de Jeugdcentrale een eigen clubblad. Onder de naam "de Belhamel" verscheen het blad elke maand dankzij een vijftigtal advertenties en de tomeloze inzet van vele vrijwilligers. Alles werd in eigen beheer gedaan en men was er trots op dat elke maand weer 600 exemplaren van "de Belhamel" konden worden rondgebracht. Niet alleen club- en Jeugdcentrale-nieuws vulden het blad, maar ook voor het Parochiële nieuws was er ruimte ingericht.



Vooraan links Ted van der Loo

Bij de afdeling muziek stonden de opleiding voor mondharmonica, fluit en drumband op het programma. Vele jaren verzorgden jeugdleden op muzikale wijze de Kerstnacht door Kerstliederen ten gehore te brengen.

Ook kende de R.K. Jeugdcentrale andere Godsdienstige belangen n.l. elke eerste zondag van de maand de zogenaamde groepsmissie voor de hele Jeugdcentrale. De H.Mis-intenties waren voor de leden en overleden leden. Bij verschillende clubs heerste de goede gewoonte te beginnen en te eindigen met gebed.

Ook het Driekoningenfeest werd gevierd met een bijeenkomst van alle Koningen in het parochiehuis achter de kerk, alwaar door een jury prijsjes werden uitgereikt voor de mooiste costumering, zelfgemaakte lampions en het beste Driekoningenlied.

Op 10 november 1958 werd de basketballclub *The Dare-devils* opgericht met 18 leden boven de 14 jaar. Trainers waren de Heer K. Smit van het S.I.L.G. (sportopleiding in stadion de Vliert) en de Heer Habraken en dit alles stond onder leiding van de Heer W. Hoevenaars.

Onder leiding van contactpersoon W. van der Loo was de wandelclub D.E.S. een van de visite-kaartjes van de Jeugdcentrale. De wandelclub bestond uit 2 jongens-teams o.l.v. P. Kappen en G. van Santvoort en 2 meisjes-teams o.l.v. de dames R. Kappen, R. Teulings en Th. Teulings. Het uniform bestond uit een witte blouse en groene broek of rok. Per jaar werd deel genomen aan ongeveer 10 wandeltochten, waarvan de Mariaoord- en de IJzerenmanwandeltochten wel de bekendsten waren. Voor de jongens werden wekelijks ook nog trommel- en fluitlessen gegeven en voor de meisjes mondharmonica- en klepperlessen. Om het lopen wat op te vrolijken liepen de jongens en meisjes van D.E.S. op de muzikale tonen van een blokfluit of mondharmonica en in later stadium kwam er een trommel aan te pas. Eigenlijk het begin van de later in heel Nederland bekend geworden DRUMBAND HINTHAM.

In de bestuursvergadering van 24 juli 1956 in de R.K. Pastorie te Hintham werd de mogelijkheid besproken om een drumband op te richten. Uit een uitgebreide catalogus werd berekend dat een eenvoudig opgezette drumband rond de fl. 500,00 zou kosten. Door bestuurslid van Mackelenbergh werd een overslagtrom aangeboden en de voorzitter de Heer W. Thomas stelde de vergadering voor om te besluiten tot oprichting van een drumband. De vergadering was het hier snel mee eens. De Heer Stakenburg uit Den Bosch werd aangesteld als instructeur en was gaarne bereid de opleiding op zich te nemen. Dankzij deze doortastende beslissing van het toenmalige bestuur van de Stichting R.K. Jeugdcentrale Hintham kwam Hintham zeker op de kaart, daar Drumband Hintham uitgroeide tot een van de topkorpsen van

Nederland. In 1959 werden diverse nieuwe instrumenten aangeschaft zijnde: 2 bazuinen fl. 120,00, 2 paukentrommen fl. 120,00 en 3 marstrommen fl. 150,00. In de loop der jaren werden nog vele nieuwe en betere instrumenten aangeschaft die nodig waren voor de prestaties die geleverd moesten worden.

Al snel ging de drumband een eigen leven leiden, met een eigen bestuur o.l.v. voorzitter de Heer Theo Heijmans en secretaris de Heer Frans Huijsmans. Als instructeur werd aangetrokken de Heer Wil Gerrits, in die tijd lid van de Luchtmachtkapel.

Om alle successen op te noemen zou te veel plaats en papier in beslag nemen, maar de optredens tijdens de wijnfeesten in Duitsland liggen bij de meeste oud-leden nog vers in het geheugen. Op de dag van vandaag zijn er nog steeds contacten met inwoners van het Duitse plaatsje Korperich. In 1967 promoveerde de Hinthamse muzikanten naar de ere-afdeling, een prestatie, daar dit succes behaald werd door in 5 jaar te promoveren vanuit de derde afdeling. In 1972 werd de drumband landskampioen en op vrijdag 19 april 1974 waren ze te zien en te horen in het Tros-programma 'Op losse groeven', terwijl op 30 juni 1974 werd opgetreden tijdens de wereldkampioenschappen voetbal in Gelsenkirchen. Op 6 juli werd deelgenomen aan het Wereldmuziekconcours te Kerkrade en in 1974 werd er ook nog een plaat opgenomen. In 1978 werd het 25 jarig bestaan op grootse wijze gevierd.

De successen van Drumband Hintham drongen de successen van de andere onderdelen van de Jeugdcentrale een beetje naar de achtergrond, hetgeen natuurlijk niet de bedoeling was daar de inzet de vele vrijwilligers niet zo maar weg te cijferen was. In het patronaatsgebouw achter de kerk vonden alle activiteiten van de Jeugdcentrale plaats en een van de hoogtepunten was het jaarlijks terugkerend carnavalsfeest dat speciaal voor alle

vrijwilligers werd georganiseerd. Het bestuur stond dan zelf achter de bar en zorgde voor de goede orde. Het bestuur was ook al jaren bezig voor een nieuw Jeugdcentrale-centrum en dankzij hun inzet werd op 23 september 1958 eindelijk de eerste spade in de grond gestoken voor de nieuwbouw.

Graag wil ik deze terugblik eindigen zoals men in 1958 het jaaroverzicht afsloot, zijnde:

Gaarne besluiten wij met onze dank, dat althans onze bouwplannen verwezenlijkt zijn geworden, zodat wij onze Jeugdcentrale-leden in een prettige sfeer kunnen gaan ontvangen op hun clubs en afdelingen. Een belangrijk jaar van vernieuwing en opbouw is tegelijk met ons eerste lustrum afgesloten. Tot slot danken wij verder allen, die op enige wijze hebben meegewerkt voor onze Jeugdcentrale; wij zijn ervan overtuigd, dat wij zonder de hulp van buiten af zeker niet hadden kunnen bereiken wat tot heden tot stand is gekomen. Ons bestuur is iedereen hiervoor zeer erkentelijk.

Was getekend, Hintham 1958, W.Gommers – secretaris.

Het meeste van het bovenstaande is afkomstig uit het jaarverslag van 1958, terwijl de jaarverslagen en vele notulen van bestuursvergaderingen van 1956 en 1957 ook nog in mijn bezit zijn. Dankzij dit archief dat altijd is bewaard door de Heer Wim van der Loo, in de jaren vijftig 2^e secretaris van het bestuur, contactpersoon van de wandelclub D.E.S. en medeoprichter van Drumband Hintham, kan ik nog steeds met veel plezier terugkijken op vele fantastische jaren van de Stichting R.K. Jeugdcentrale Hintham. Tijdens een verhuizing is dit archief weer boven water gekomen en bij mij in goede handen gekomen.

Ted van der Loo.

EEN BRABANTSE ROSMALENAAR

Begin 1977 streken mijn vrouw en ik met onze drie kinderen neer in Rosmalen. We kwamen vanuit West-Brabant en merkten dat dat enige drempels opwierp; da's stijf volk! Welnu, West-Brabant, Etten-Leur in ons geval, is net zo stijf als Rosmalens volk. Of net zo Brabants, en dus niet stijf. Dat heeft alles te maken met de historie: hard werken en veel armoe. Nog roomser als de paus. Veel keuterboertjes en kleine middenstanders. Dat brachten wij van huis uit mee, daar waren wij in opgegroeid. We waren er als kind gelukkig, we kenden nauwelijks een voordeur en de buurman lette even goed op ons als op zijn eigen kinderen. Gelukkig vonden we hetzelfde in Rosmalen. We hoorden dezelfde verhalen van dezelfde mensen. In West-Brabant heetten ze Suikerbuik, Van Steen, Kools, Van Ginneken. Hier werden ze Van Alebeek, Heijmans, Van Nuland, Van Rosmalen. Maar ze hadden dezelfde achtergrond.

Ik had geluk in die jaren. Ik zocht een kapper en dat werd d'n Blom. Willem Iven en Ad de Laat braken door, samen met Gerard van Maasakkers. Omroep Brabant breidde zijn zendtijd uit. We hielden en houden van fietsen en dan is Brabant groot genoeg. Via ons werk ontmoetten we veel Rosmalenaren en die kenden van huis uit dezelfde verhalen als wij. We voelden ons erbij thuis. Toen kwam de Heemkundekring. We kenden zo'n club uit Etten-Leur. Jan Uten Houte, heette die daar. Die bestond al van kort na de oorlog en had een eigen museumpje in het bekende

Paulushofje. Dat was een gesticht voor dertien arme vrouwen. Als Rosmalen ook dertien arme vrouwen had gekend, was er nu misschien ook wel een eigen heemhuis. Dat is een verschil met Etten van toen en Rosmalen van nu: we kenden toen nog arme mensen, nu moet ik ze zoeken. Ze zijn er ongetwijfeld, maar dan hebben ze geen ruimte voor "*Rosmalla*."

Onze Rosmalense heemkundekring maakt ons bestaan rijker. Dat komt omdat ze naast lokale historie doordrongen is van Brabant. Wat dat precies is, weet ik niet. Het is misschien maar een idee. Het zit in de mensen en wij voelen ons daar bij thuis. Jammer is alleen dat wij de ouders van onze generatiegenoten hier niet persoonlijk hebben gekend. Wij weten wel van Mie van Toon van Christ. Harrie van Steven van Grad van d'n Krommen Hoek hebben wij helaas niet gekend.

Gerrit Mol



ZONDER VRIJWILLIGERS GEEN VERENIGING

15 JAAR HEEMKUNDEKRING

Op de eerste plaats wil ik de Heemkundekring van harte feliciteren met hun 15 jarig bestaan.

In deze 15 jaar is er voor de Heemkundekring door veel mensen heel veel tot stand gekomen, met name de uitgave van *Rosmalla*. Een geweldige informatie over het Rosmalen van vroeger. Ook voor de jeugd van nu is het belangrijk dat zij zo af en toe wat te horen krijgen hoe hun ouders, groot- en overgrootouders leefden en werkten.

Vroeger was Rosmalen een arm dorp. In de jaren '50 en '60 is de welvaart pas door hard werken van de inwoners in Rosmalen gekomen. Vaak begrijpen zij niet met hoe weinig en heel veel werk ze hun gezinnetje moesten onderhouden. Dat is in deze tijd toch heel anders, soms kan het niet op, denk je vaak.

Maar wat niet veranderd is met vroeger en nu is, dat je toch nog vaak hulp nodig hebt van derden. Vroeger stond iedereen voor elkaar klaar, burenhulp noemde men dat. Vaak kent men tegenwoordig de naaste burenen niet, maar hulp is er net als vroeger overal nodig. Dan denk ik alleen nog maar aan de vele verenigingen die Rosmalen heeft. Vele mensen zetten zich in voor sport, hobby, jeugd en ouderenverenigingen en dit geheel

belangeloos. Zonder hulp van vele vrijwilligers kan niet één vereniging blijven draaien, ook de Heemkundekring niet.

Thuis kregen we het met de papepel ingegoten: doe iets voor een ander zonder er voor betaald te krijgen. Mede daardoor zit ik vanaf mijn 15^e met heel veel plezier in het vrijwilligerswerk. Het kost je wat tijd maar je krijgt er veel voldoening voor terug (Ook



commentaar, maar dat hoort erbij). Daarom zou ik graag een oproep willen doen aan iedereen. Je kind, oma, opa, sport- en jeugdclubs varen er wel bij als er voldoende vrijwilligers zijn. Vaak kost het maar een paar uren per week. Als iedereen zich inzet in het straatje wat het dichtst bij hem ligt zijn vele verenigingen geholpen.

Diny Pennings

MIJN HERINNERINGEN AAN DE SCHOOL OP DE KRUISSTRAAT

Mijn herinneringen van de school op de Kruisstraat

Ik ben geboren in 1942 op 17 oktober. Een ongunstige maand oktober, want ook toen al moest je voor 1 oktober 6 jaar geworden zijn om naar de eerste klas te mogen. Derhalve was ik bijna 7 jaar oud voor ik naar school toe ging; een kleuterschool was er toentertijd namelijk niet op de Kruisstraat.

De school was indertijd 3-klassig. Het eerste jaar hadden we als klasjuffrouw juffrouw de Bakker. In de tweede en derde klas hadden we les van meester Heijmans. De vierde, vijfde en zesde klas in het grote lokaal bij meester Verhoeven, tevens het hoofd van de school.

Op de speelplaats speelden de jongens en meisjes gescheiden. De jongens op de ene helft van het schoolplein en de meisjes op de andere helft. In de klas was dit anders, daar zaten de jongens en meisjes gewoon door elkaar.

Naast de gewone leraar kwam er ook nog een kapelaan om Godsdienstles te geven. De ene helft van de straat behoorde tot parochie Nuland en de andere helft tot parochie Rosmalen. Aangezien de school aan de Nulandse kant stond, kwam de kapelaan dan ook uit Nuland. Toentertijd moesten er nog veel katholieke gebeden geleerd worden op school. De oefening van geloof, hoop en liefde, de tien geboden van God, de 5 geboden van de Heilige kerk, de oefening van berouw en de catechismus moest ook nog helemaal geleerd worden. Hiervan werden er elke week een aantal vragen overhoord door de kapelaan.

Wij woonden dicht bij de school en gingen dan ook te voet er naar toe. Zoals iedereen eigenlijk, niemand kwam per fiets. In de zesde klas kwam er echter een hele verandering hierin. Toen moest ik voortaan samen met mijn zus in Den Bosch naar school. Dit kwam vanwege mijn gehandicapte broer. Die moest toen ook naar school en in die tijd was er nog niets geregeld voor het halen en brengen van gehandicapte kinderen. 's-Morgens moest hij dan ook bij mij achter op de fiets mee naar Rosmalen, vervolgens met de Stadsdienst naar Den Bosch waar wij hem dan naar een oom en tante brachten. Die hadden een koekwinkel op de markt. Daar bleef mijn broer dan een half uurtje wachten tot de juffrouw van zijn school hem op kwam halen om mee naar school te gaan. 's-Middags werd dit hele ritueel dan weer in omgekeerde volgorde uitgevoerd. Nee, dan zijn deze dingen tegenwoordig toch een heel stuk beter geregeld.

Maar al bij al blik ik nog altijd terug op een hele fijne tijd op de school op de Kruisstraat. Hierbij nog een schoolfoto van toen ik in de tweede klas zat, goed geteld uit 1950 dus.

Zus van der Plas / van Zuijlen



STRAATBEELD VAN DE SCHOOL OP DE KRUISSTRAAT HEEFT EEN MONUMENTAAL KARAKTER

Omstreden positie van het buurtschap de Kruisstraat

Gemeentelijk hoort De Kruisstraat van oudsher bij de voormalige gemeente Rosmalen, en nu dus de gemeente 's-Hertogenbosch. De inwoners van De Kruisstraat behoren gedeeltelijk bij de kerkparochies Nuland⁶, Rosmalen⁷ en de Maliskamp⁸. Verder zijn er andere telefoon- en postbezorgingsgrenzen. Op het Heeseind komt er ineens een andere Osse editie van het *Brabants Dagblad*. En dan hebben we maar niet over de nieuwe gemeentegrenzen tussen Maasdonk en 's-Hertogenbosch.

In dit nummer van *Rosmalla* komt de historie van het oudste gebouw van De Kruisstraat: de basisschool met het vroegere woonhuis van het hoofd der school. In het verleden waren er ook veel uitwisselingen van onderwijzers naar zowel naar Nuland als Rosmalen. Dit kunt u o.a. lezen in het boek van H.de Werd "*Rosmalen Vroeger*".

Over De Kruisstraat schrijft A.C. Brock: "Een Gehucht, waar nog eene oude Kapel staat, in het burgerlyke onder Rosmalen behoorende, maar in het Kerkelyke onder Nuland. Dit gehucht wordt de Kruisstraat genaamd, wyl zy de gewoone Weg of Herbaan tusschen Rosmalen en Nuland, omtrent op de helft doorsneid".⁹

⁶ (MV:) Ten oosten van de Grintweg en Vliertwijksestraat

⁷ (MV:) Ten westen van de Grintweg en Vliertwijksestraat, 'boven het spoor'

⁸ (MV:) 'Beneden het spoor', ten westen van de Vliertwijksestraat

⁹ (MV:) A.C. Brock, *Eene Geographische, Historische en Chronologische Beschouwing van*

De bovenvermelde kapel wordt sedert 1648 gebruikt als onderwijsvoorziening. Daarmee komt dit schoolgebouw in het rijtje van een van de oudste onderwijsgebouwen in ons land. Historische onderwijsgrond dus en in 2003 is het straatbeeld met de gevel van het woonhuis en het schoolgebouw als bijzonder karakteristiek verklaard.

Sprookjes bestaan

Het is allemaal te mooi om waar te zijn, als we nu terugkijken naar de regelrechte bedreigingen van de kleine scholen, toen het *Schevenings Beraad* werd afgekondigd met o.a.. Grote scholen waar het kan en kleine scholen waar het moet. De gemeente Rosmalen en 's-Hertogenbosch hebben dit *Beraad* uitstekend vertaald in een sprookje: De kleine school in de kleine kern De Kruisstraat heeft de stormen van de schaalvergroting vooralsnog doorstaan met riante mogelijkheden voor de toekomst.

Sedert 1991 verzorgt de school het onderwijs aan asielzoekerskinderen . In augustus 2003 werd de derde onderwijslokatie *Gandalf* (Maaspoort) toegevoegd en werd het voortbestaan voorlopig gewaarborgd. Inmiddels zijn de voorbereidingen voor het project van de (ver)nieuwbouw van de openbare basisschool De Kruisstraat in een gevorderd stadium.

In 2005 zal de "art impression" zeker realiteit worden en bouwt de gemeente een school met vier nieuwe onderwijsruimten, renoveert

de Steden, Dorpen, Vlekken, Heerlykheden, Gehuchten en Voornaamste Buurtschappen der Meiry, St.-Oedenrode 1825, pagina 322

multifunctionele ruimten en ontstaan nog meer mogelijkheden voor medegebruik door de wijk in de avonduren. Uiteraard zal het straatbeeld onveranderd blijven; de nieuwe school komt zoals zoveel veel in het Brabantse land: achter het huis, net zoals de toegang tot de school: "aagterum"!

The *art impression* lijkt een sprookje, te mooi om waar te zijn, maar het is wel echt waar! Sprookjes bestaan dus (toch) nog! Het kan verkeeren.....



Twee gezichten

Goed beschouwd heeft het schoolgebouw in het buurtschap De "Kruisstraat" twee gezichten: Het aloude straatbeeld en een eigentijdse vormgeving als men via het garagepad op het schoolpleintje achterom de nieuwe hoofdingang binnenkomt. Even moet je nu nog het bouwvallige noodgebouw letterlijk en figuurlijk links laten liggen.

Het hoofdgebouw daarentegen mag nu ook wel gezien worden, maar als de nieuwbouwplannen straks zijn gerealiseerd kan de Kruisstraat de komende decennia in een eigentijds onderwijsgebouw de toekomst met een gerust hart tegemoet zien.

Monumentaal karakter

Van oudsher (zeker vanaf de 17^e eeuw) bevindt zich op de huidige plaats een school. De

huidige vorm dateert uit ca 1920. De school en de woning van de bovenmeester (1884) vormen samen een beeldbepalend dorpsbeeld. Achter het klasgebouw met schilddak heeft de basisschool zich uitgebreid in 1985 tot een school met 4 combinatiegroepen, een speelzaal met peuterspeelzaal en een aula.

Open monumentendag 2003 stond in het teken van boerderijen en plattelandsbebouwing. Vanuit dit kader werd de school geoormd als monument en hebben veel belangstellenden van heinde en ver deze dag aangegrepen om eens in het landelijk gebied te kijken naar bezienswaardige gebouwen. De eerste bezoekers waren 2 oud-leerlingen die respectievelijk 56 en 57 geleden de school hadden bezocht. Ze wisten nog precies te vertellen waar de rokende kolenkachel had gestaan en wie er de kachel brandende moest houden.. "Fijn om weer eens in deze school en op het schoolpleintje terug te zijn om herinneringen op te halen", schreven ze in het dagboek van Monumentendag 2003.

Fantastisch om dit te bewaren

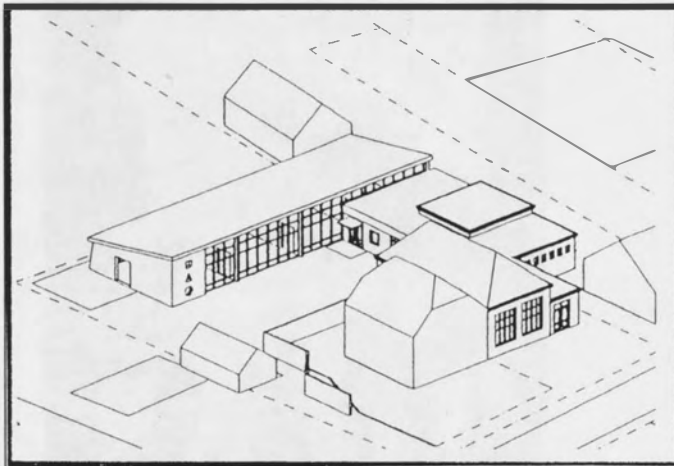
Wie in de basisschool de Kruisstraat rondloopt, beseft niet dat hij op historische (onderwijs-) grond rondloopt. Al in 1350 stond op deze plek de "Kapel tot Heese".

Het jaar 1648 vormt een belangrijk jaartal ook in de historie van de school, omdat de kapel toen een onderwijsbestemming kreeg door de komst van gereformeerde onderwijzers. In de zestiger jaren (1962) raakte het buurtschap de school even kwijt, maar in 1966 vond er een doorstart plaats als eerste openbare school in de toenmalige gemeente Rosmalen.

Burgemeester Molenaar had een gewillig oor voor de vele verzoeken van ouders om de school te heropenen. Ook de gemeenteraad en de ouders stemden in. Sindsdien heeft de Kruisstraatse school zich zonder ophouden geprofileerd als een kleine openbare school in

een kleine kern in een kerkdorp zonder kerk. De school heeft de functie van ontmoetingsplek meer dan eigentijds overgenomen en bij een aantal schoolactiviteiten mag het zeker het kloppend hart van het buurtschap worden genoemd.

De school met vanaf 1983 de peuterspeelzaal in huis is van grote betekenis voor de leefbaarheid van de wijk. Het onderwijs is van oudsher diep geworteld en vertoont een uniek doorgaande lijn omdat nog steeds de school op dezelfde plek gehuisvest is. Het onderwijs is regelmatig van kleur (identiteit) veranderd en droeg afwisselend een bijzonder dan weer een



openbaar karakter. Meer dan voldoende is inmiddels aangetoond dat de school met deze straatgevel bewaard moet blijven. Er bestaat nog steeds een grote betrokkenheid van ouders en de mensen uit het buurtschap. Met een gerust hart kan de gemeente investeren in het onderwijs op De Kruisstraat. Met behoud van identiteit biedt dit voor beide onderwijslocaties nieuw perspectief en voor de toekomst wordt in beide stadsdelen openbaar onderwijs veilig gesteld.

De eerste (?) bouwrekening

In deze bouweditie van O.W. tenslotte nog een kijkje in het bouwkostenboekje. Bovenmeester Dirk Sterckman (1683-1719) kende als voorgangers Jan Frederiks Feris, Jan Offermans en

Johan Bel. Aan Dirk werd in 1700 als voorschot "Gerestitueert eene somme van f 7 - 8 - 0 wegens eenige reparatie door hem gedaen van de cappel en schoolhuijs op de Cruisstraat".

Volgens de specificatie werd met deze 7 gulden en 8 stuivers betaald:

"Betaelt aent stoppen van de glasen volgens quitanties 0 - 14 - 0
Vermits de puth ingevallen was laeten steecken en gehaelt deselve op laten graven en wederom laten repareren... en cost en dranck gegeven stellende daer voor te saemen 1 - 15 - 0

Vermits de glasen ramen doordien datter geen houte vensters voor waeren door de wind rampe neert en uytgeslagen sijnde der laste als door Van Aken laten maken 2 - 8 - 0
Betaelt voor een halve kuip kalck tot het smeeren en stoppen van de muure die int gevallen sijn 1 - 6 - 0

7 - 8 - 0"¹⁰

De (ver)nieuwbouwkosten 2004

Het beschikbare bouwbudget en de uiteindelijke bouwkosten vertonen een geheel ander beeld. Architect Leenders, de gemeente en de bouwcommissie kunnen gezamenlijk wel iets moois voor De Kruisstraat realiseren. Dat staat vast !

Heemkundekring Rosmalen, van harte gefeliciteerd met het jubileum en met het historisch gegeven dat de school van de Kruisstraat eveneens behoort tot het werkterrein van Uw ambitieuze kring met o.a. een prachtig historisch magazine *Rosmalla* als pronkjubileum in de serie van activiteiten.

Veel succes in de toekomst.

Henk Savelkous.

¹⁰ (MV:) Henk de Werd, *Rosmalen Vroeger*, W&R, 's-Hertogenbosch, z.j., pagina 193

TIBOSCH? TIBOSCH VAN DE BALKUMSEWEG ZEKER?

Veel mensen zullen mij wel niet kennen, maar als ik mijn achternaam zeg, gaat er waarschijnlijk bij veel Rosmalenaren een lichtje branden. Mijn naam is namelijk Louise Tibosch. Vaak krijg ik dan te horen: "Tibosch? Tibosch van de Berlicumseweg zeker?" Ja, indirect wel. "Zeker één van de kleindochters van 'Sinterklaas' Martien?" Ja, weer juist! Met name door het actieve leven van mijn opa en het feit dat hij een Rosmalenaar in hart en nieren was, kennen zoveel mensen die 'Tiboschjes van de Balkumseweg'. Op de boerderij aan de Berlicumseweg tegenover Coudewater is namelijk mijn opa Martien Tibosch op 22 maart 1919 geboren en opgegroeid. Nadat hij op 29 januari 1947 met mijn oma Dina van der Doelen uit Geffen is getrouwd, hebben zij samen op diezelfde boerderij vier zonen en één dochter gekregen en grootgebracht. Mijn vader Marthy Tibosch, de jongste zoon, is er daar dus één van. In 1980 namen twee zonen, Jan en Hans, de boerderij over en opa en oma verhuisde naar de Kruisstraat, waar opa zijn laatste dag heeft gesleten. Op 9 mei 1998 is hij gestorven. Oma, die inmiddels 86 jaar is, is tot juli 2000 op de Kruisstraat blijven wonen en woont sindsdien in een serviceflat bij de Annenborch.

Opa is altijd erg actief geweest en heeft diverse functies vervuld. Zo was hij 34 jaar bestuurslid van de Rabobank, waarvan 17 jaar voorzitter. Van de NCB-afdeling Rosmalen was hij 43 jaar lid, waarvan 23 jaar bestuurslid. Ook van het kerkbestuur van de Annaparochie en het schoolbestuur in Hintham is hij lid geweest. Daarnaast was zijn grote hobby toneelspelen bij de toneelgroep 'De Plattelanders', waarvan hij ook een aantal jaren bestuurslid is geweest. Dat toneelspelen zijn lust en zijn leven was blijkt wel uit het feit dat opa meer dan 51 jaar de rol van Sinterklaas speelde. Zo heb ik als

klein meisje vaak op opa's schoot gezeten zonder dit te weten. En die Zwarte Piet leek wel erg veel op ome Wim...



*Familie Tibosch van de Berlicumseweg.
Achter het bankje v.l.n.r.: opa Martien,
Marie-José en oma Dina.
Op het bankje v.l.n.r. Hans, Wim, Jan en Marthy.*

Allereerst zal ik mezelf eens voorstellen. Mijn naam is dus Louise Tibosch, ik ben 23 jaar oud en geboren op 4 mei 1981 in Rosmalen. Ik woon op Bruggen, de plek waar mijn vader vanaf de Berlicumseweg naar toe is verhuisd.

Mijn vader is dus Marthy Tibosch en mijn moeder Corrie Huijsmans, die geboren is in Tilburg en op 't Wild (Maren-Kessel) is opgegroeid. Na acht jaar op basisschool 'Den Krommen Hoek' te hebben gezeten, ging ik in 1993 naar het Jeroen Bosch College in Den Bosch, waar ik het gymnasium heb afgerond. In 1999 ging ik Fiscale Economie studeren aan de Katholieke Universiteit Brabant in Tilburg, wat nu inmiddels Universiteit van Tilburg (UvT) heet. Na drie voorspoedige jaren begon ik in 2002 aan een tweede studie op de UvT, namelijk Fiscaal Recht. In augustus van dit jaar (2004) hoop ik beide studies af te ronden.

Dat actieve leven en het vervullen van diverse functies van mijn opa heb ik waarschijnlijk van hem geërfd. Ik vind het namelijk ook erg leuk om lid te zijn van diverse verenigingen en hieraan ook een bijdrage te leveren. Tot op heden ben ik bijvoorbeeld al 13 jaar musicerend lid (saxofoon) van Muziekvereniging St. Cecilia, waarvan 4 jaar secretaris van de bestuurscommissie harmonie. Ook zit ik alweer 4 jaar in de commissie 'Lief en Leed' van onze muziekvereniging en verstuurt dagelijks alle verjaardags-, beterschaps- en condoléancekaarten. Daarnaast ben ik 5 jaar lid van Hofkapel De Zandhazen, waarvan ik 2 jaar in de Kledingcommissie zit. Bij de Muziekschool Veghel speel ik al 8 jaar in een ensemble waarmee we elke twee jaar een muzikale reis maken: Slowakije 1996, Barcelona 1998, Noorwegen 2000, Zwitserland 2002 en afgelopen mei 2004 Zweden en Denemarken.

Waarschijnlijk zullen veel mensen me ook kennen van mijn bijbaantje bij de supermarkt in de Molenhoekpassage waar ik als zesde (!) Tibosch-kleindochter in 1996 begon en nu als enige Tibosch nog over ben.

Al met al ben ik dus, net als mijn opa, een bezige bij. Natuurlijk is het actieve leven van mijn opa bijna niet te evenaren, maar ernaar streven is natuurlijk nooit verkeerd!

Eind dit jaar 2004 ga ik overigens 'Ons Rosmalen' verlaten... Gelukkig is het niet helemaal vreemd, want ik ga namelijk aan het andere einde van de Berlicumseweg wonen! Oftewel in Berlicum, wat de geboorte- en woonplaats is van mijn vriend Bart van der Doelen. En ja, voor de oplettende lezers onder ons, inderdaad een Van der Doelen, de meisjesnaam van mijn oma. Wie weet wordt de familienaam Tibosch-Van der Doelen ooit nog eens in de toekomst omgedraaid...

Natuurlijk blijf ik wel in Rosmalen actief en zal hier dan ook regelmatig te vinden zijn. Het is namelijk fijn dat je iets voor de gemeenschap of je vereniging kunt betekenen. Zo ook het schrijven van dit stukje voor de Heemkundekring, waarvoor ik trouwens mijn eigen 'Heemkundekringetje' (oma en ouders) voor heb kunnen raadplegen!

Tot ziens in Rosmalen!



Louise Tibosch

WIRSKANTEN VAN D'N DIJK OP DE BERGT

Toen ik eind 2003 in *De Omslag* samen met andere leden van de Heemkundekring bezig was om de tentoonstelling ter gelegenheid van “*Open monumentendag 2003*” in orde te maken, viel mijn oog op een pentekening die achter in het gangetje van *De Omslag* hing. Het was een tekening van de St.Lambertuskerk met op de voorgrond de boerderij van Bert Voets en het begin van de dijk naar De Bergt. Over deze dijk ben ik als jongetje elke dag van thuis naar school gelopen en omgekeerd. Als je dan zo'n tekening ziet, dan springen je gedachten zo'n 60 jaar terug en weer naar de huidige situatie en dan denk je: “Wat is er toch veel veranderd aan beide zijden (‘on wirs-kanten’) van die oude dijk”.

Zullen we samen eens even teruggaan naar die dijk op de Bergt zo kort na de bevrijding?

Als je vanuit het dorp richting Striensestraat ging, moest je bij het huis van Harrie den Otter linksaf den dijk op, tussen het huis van Bertje van der Donk en de boerderij van Bert Voets door en dan richting “*Den Hennist*” (nu De Oude Dijk en parkeerruimte). Het was in die tijd nog geen verharde weg (de stenen kwamen pas in 1949). Nee, het was een karspoor met daarnaast een fietspad van wat zwart gruis, waarop je lekker je knieën open kon vallen. Tussen fietspad en karspoor stonden nog van die prachtige houten palen in “A”-vorm waarlangs de elektrische leidingen liepen.

De dijk diende vroeger als waterkering bij hoog water als bij de Beerse Overlaat het overtollige maaswater in de polder stroomde. Volgens mijn moeder (1908-1993) stond bijvoorbeeld in 1922 het water helemaal tegen de dijk en toen het daarna flink ging vriezen kon er ‘s avonds gedanst worden op het ijs bij

de muziek van o.a. Dorus Vos (Dorus van 't Voske) op de “monnika”.

Maar we dwalen af. Aan het begin van de dijk woonde achter het huis van Bertje van der Donk de familie Verhallen. Zoon Leo was een van die roemruchte keepers van het oude ODI. Daarna kreeg je links een flink stuk bouwland met een zandpad naar het huis van aannemer Timmers (D'n Bon) in 't Ven en rechts de wei van Bert Voets tot aan de Striensestraat. Achter het bouwland onder aan de dijk lag het huisje van Kobus van Schijndel en rechts de beide huizen van Steenbekkers en Wim Teulings en meteen daarachter de boerderij van Sentje en Hermes Pennings. Hier is nu ongeveer het *Vennehof* en de boom die voor de boerderij stond staat er nog steeds.

Steenbekkers verhuurde kermistenten en Wim Teulings was melkboer. Wim en Kobus van Schijndel waren in hun tijd fanatieke duivenmelkers. Ze hadden echter samen maar een wedstrijdklok, zodat wij als jonge jongens met het ringetje van de binnengekomen duif naar de “klokhouders” moesten rennen om zo snel mogelijk te klokken. Owee, als we onderweg het kokertje lieten vallen, dan hoorde je wat. Sentje was een zus van Kobus en Joan de Kèp die verderop woonden.

Na een zandpaadje links, waar nog een oud vervallen huisje stond en rechts van den dijk naar respectievelijk 't Ven en naar de Striensestraat, kwam je aan de linkerkant bij het huis van Frans van Venrooy (van der Elzen) en het winkeltje van Fina de Kaffa en Driek den Brouwer (van der Sandt). Later woonde hier Fried Rovers. Dan het schuurtje dat omgebouwd was tot (nood)woning en

waarin diverse gezinnen hebben gewoond met als eerste Piet en Dina Klauwels, volgens mij. Daartegenover het huis van Lies Gevers en dan links het huis van Antoon Swanenberg en rechts de boerderij van Gredje van den Berg. Achter deze boerderij stond jarenlang een prachtige carroussel. Deze werd bij het dorsen aangedreven door een paard dat alsmaar rondjes moest lopen en hierdoor de dorsmachine in werking hield.

Aangekomen op deze plek van de dijk was er aan de linkerkant een "zijweg"(nu Rozenstraat) naar ons huis (Bergt G185) en het huis van

Bert en Ant van Beekveld, beter bekend als Bert Trul. Tegenover dit huis stond de boerderij van opa en opoe Teulings en daarnaast, tegenover ons huis het huisje van Pietje de Groot. Vanuit dit zijwegje van de dijk kon je ook weer over een zandpaadje langs een mooie eiken heg, waarin wij "mulders" gingen vangen, naar 't

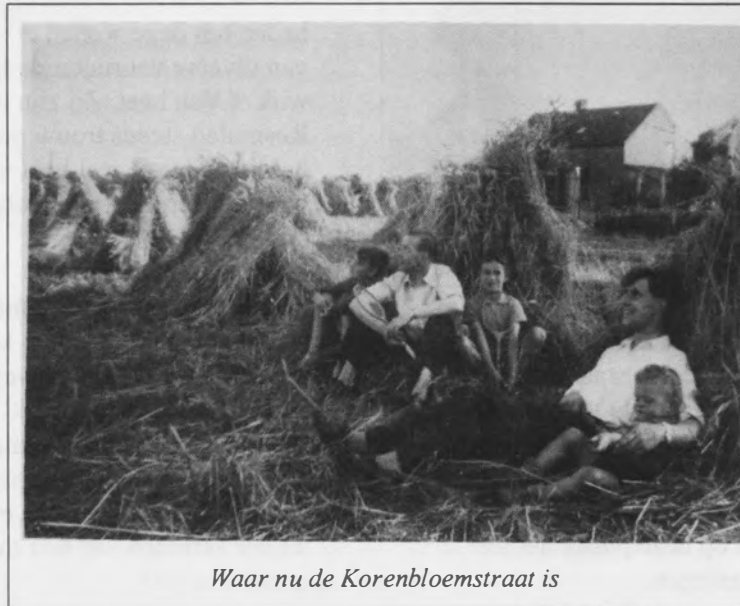
Ven, nu de Raadhuisstraat. Terug op d'n dijk (nu Nieuwstraat) stond en staat nog steeds het huis van Jan en Bertha van de Vliert en aan de polderzijde de huizen van Bert Rovers en van der Donk (de Joris). Jan van der Vliert, voor de voetballiefhebbers meer bekend als 'De Puk', was ook zo'n legendarische keeper van het oude ODI. Je ziet wel aan (keepers)talent geen gebrek op de Bergt. Bert Rovers was de eerste en heel lang de enigste op de Bergt die telefoon had, en dus ging ieder daar bellen als het nodig was voor een dokter of iets dergelijks. Na het huis van "de Joris" ging rechts een pad naar de Striensestraat en hier werden na de oorlog een aantal houten

noodwoningen gebouwd. (ten koste van ons voetbalveld) Nu heet deze straat de Bergen.

Verder mijmerend over de dijk van vroeger zien we voorbij dit zandpad de woningen van Harrie en Drika van der Sterren en Jos en Dien van Muilekom. Harrie en Drieka hadden een groot gezin. Zoon Rien maakte jaren geleden een prachtig gedicht op de Dijk genaamd "Herinneringen". Dit gedicht is opgenomen in zijn gedichtenbundel "Umkeke": "*Zo liep d'n dijk, de weet ik nog.....* Dien van Muilekom was zeer betrokken bij het wel en wee van Rosmalen en was zeer sociaal

voelend. Zij is dan ook benoemd tot ereburgeres van Rosmalen.

Tot zover op d'n dijk zijn we eigenlijk niet veel boerderijen tegengekomen, hier woonde vooral "werkvolk" zoals metselaars, timmerlui, schilders, 'n chauffeur, enz.



Waar nu de Korenbloemstraat is

Verderop richting d'n Hennist was meer het agrarische gedeelte. Dat begon met tegenover de huizen van Van der Sterren en Van Muilekom de boerderij van Driek en Drika van Herpen. Driek had een prachtige rode snor dus naar zijn bijnaam kun je wel raden! Even verderop de mooie boerderij van Jan van den Berg en merkwaardig als enigste dwars tegen de dijk gebouwd de boerderij van Toontje van der Heijden en Anna. Toontje was een zoon van Kobus van der Heijden dus was hij beter bekend als Toontje van Kubbuskes. Toontje en Anna hadden samen maar een goed oog, maar ze konden zich prima redden. Op de plek van deze boerderij is nu ongeveer de HEVO-

sociëteit. Aan de polderzijde stond de boerderij van alweer een van den Berg namelijk Dorus.

Achter deze panden na wat wei- en bouwland stond links van de dijk het meest pittoreske pandje van heel Rosmalen namelijk de boerderij van broer en zus Kobus en Joan de Kep. Hier was alles nog precies zoals “vroeger” met de ketel boven het open vuur de bedstee in den herd en de kippen op en de varkens onder de tafel.



We naderen stilaan het einde van den dijk op de Bergt als we nog even stilstaan bij de boerderij van Dorus en Gonda van Helvoirt (Gonda de Pruis) die aan de polderzijde van de dijk lag. Nu is ligt hier de kruising van de Raadhuisstraat en Fort Alexanderstraat. In vroeger tijden moet op deze plaats het fort Alexander hebben gelegen.

Aan de andere zijde van de dijk bij de boerderij van Dorus en Gonda liep een pad naar de boerderijen van Mina Boers en naar die van de familie Voets. Bijna niemand gebruikte echter die naam Voets want hij was gewoon “d’n blauwe horre” of “d’n blauwe” en iedereen wist wie er bedoeld werd. De bijnamen waren trouwens geen scheldnamen maar gewone ingeburgerde herkenningsnamen.

Waar nu de Empelseweg loopt hield voor ons de Bergt op en begon d’n Hennist met aan het begin de boerderij van van Schayk en de Tijsses wiel ofwel de wiel van Thijs Savelkouls. Opmerkelijk was verder nog de familieband binnen zo’n wijk als de Bergt. Er woonden

bijvoorbeeld drie gebroeders van den Berg, Gredje, Jan en Dorus. Zoals al eerder aangegeven was Sentje de Kep een zus van Kobus en Joan. Verder was de familie Teulings goed vertegenwoordigd op de Bergt. Zo woonden er behalve de ouders Driek en Ant ook Wim (getrouwd met Clara van Grunsven), Bertha (getrouwd met Jan van der Vliert) en Pietje (getrouwd met Piet Versteijnen). Later trouwde Toon Teulings met zijn overbuurmeisje Dina van Beekveld en Mies met Hetty van der Sterren. Ook deze beide koppels gingen op de Bergt wonen. Ook Driek Teulings bouwde een huis op de Bergt en ging daar wonen met Stieneke van Zoggel. Ook heden ten dage wonen er nog steeds nazaten van diverse voornoemde families in, wat nu de wijk ‘t Ven heet. Zij zijn dit mooie stukje Rosmalen steeds trouw gebleven, al is de huidige situatie wel heel anders dan in de periode zo rond 1945 welke ik hiervoor heb beschreven

Zo zie je maar wat de aanblik van zo’n pentekening allemaal op kan roepen bij iemand. D’n Dijk is nu verleden tijd. De Bergt van vroeger is nu de wijk ‘t Ven met zijn vele straten en huizen. Toch maar goed dat er een heemkundekring is in Rosmalen en dat dergelijke herinneringen en andere gegevens uit het verleden van ons mooie durpke bewaard kunnen blijven.

Herinneringen gaan echter veel verder terug en de opgedane kennis van het verleden zal hopelijk nog vele jaren bewaard blijven en ook later weer gebruikt worden als herinnering aan onze ouders en voorouders en de omstandigheden waarin zij moesten leven, wonen en werken in een buurt, waarin de mensen op elkaar waren aangewezen en waar geholpen werd als het nodig was. En zo waren er vele kleine gemeenschappen binnen het

“Rosmolle van toen”

Jo Versteijnen



TOEKOMSTVISIE BESTUUR HEEMKUNDEKRING

Toen op 12 januari 1989 de Heemkundekring Rosmalen werd opgericht, was er veel goede wil en enthousiasme, maar men stond nog wel met lege handen.

Een hele opgave om een collectie op te bouwen, de geschiedenis uit te dragen door lezingen en activiteiten en daarmee meer leden te werven die mee wilde denken en werken. De oprichters en werkers van het eerste uur hebben jarenlang gewerkt aan een inmiddels indrukwekkende collectie en aan informatie over de geschiedenis van Rosmalen. Deze collectie is zorgvuldig geregistreerd en gedocumenteerd en daardoor 'eenvoudig' op te zoeken en te raadplegen.

Na vijf jaar bleek al dat de huisvesting van de vereniging veel te klein werd. Ondanks inspanningen van de vorige besturen, bleef een oplossing uit. Dit heeft het bestuur en de werkgroepen er niet van weerhouden om, woekerend met de ruimte, onze vereniging op een hoog niveau te brengen.

De lege handen van 1989 zijn in het jaar 2004 overvol geraakt en daar zijn wij als bestuur met de (werkgroep)leden heel blij mee. Maar het heeft het bestuur wel onder druk gezet om meer nog dan voordien te zorgen voor meer bekendheid en visie voor de toekomst.

Huisvesting vragen voor je vereniging, betekent ook zorgen dat je gehoord en gezien wordt, zodat je vereniging het waard is om te subsidiëren en te sponsoren o.a. in de vorm van huisvesting.

Het 'herstellen' van het dorpswapen en de nieuwe dorpsvlag, de organisatie en viering van *700 jaar gemeenschap Rosmalen*, een nieuwe omslag en lay-out van het periodiek

Rosmalla, de viering van 700 jaar Birgitta van Zweden, de 4 mei herdenkingen en de website hebben een positieve aandacht gevestigd op onze vereniging.

De belangstelling voor onze vereniging groeit, ook bij de jongeren van het *Rodenborch College* in Rosmalen, de inwoners van de omliggende plaatsen en zelfs in Europees verband.

Zoals gezegd in het voorwoord in deze *Rosmalla*, staan we de komende tijd voor een nieuwe uitdaging om de geschiedenis van Rosmalen ook over de grenzen van het 'oude' Rosmalen te brengen. De Europese samenwerking met de aangesloten landen bij de *Societas Birgitta Europa*, de Zusters Birgittinessen in de *Abdij Maria Refugie* en het *Museum voor Religieuze Kunst* maken daar zeker ook onderdeel van uit.

Het huisvestingsprobleem wordt door de verhuizing in 2005 naar een deel van het monumentale hoofdgebouw op het landgoed Coudewater (het voormalig Middeleeuws klooster Mariënwater) en naar het Sociaal Cultureel Centrum in 2006-2007 opgelost.

Het bestuur stelt zich de komende jaren de navolgende doelen:

- Na het opknappen van de ruimten in 2005 verhuizen naar de rechtervleugel van het hoofdgebouw op het Landgoed Coudewater.
- Herinrichten van het archief in de nieuwe ruimten.
- Inrichten van een goede werkplek voor de werkgroepen.
- De fotocollectie digitaliseren en op de website plaatsen

- In samenwerking met de heer Leo Balmer een presentatie maken van de geschiedenis van het landgoed Coudewater, waarin Birgitta van Zweden als stichteres van de Birgittijnse orde een belangrijke rol zal spelen.
- De module Boschlogie 'Rosmalen' verder ontwikkelen in samenwerking met de inleiders.
- Een informatiebrochure samenstellen t.b.v. de toekomstige bewoners van de 'Grote Wielen'.
- Voorbereidingen treffen om in het jaar 2006 de leden van de *Societas Birgitta Europa* in Rosmalen te kunnen ontvangen
- De verhuizing van het raadpleegarchief naar het Sociaal Cultureel Centrum voorbereiden.
- Samenwerking uitbreiden en starten met respectievelijk het Rodenborch College in Rosmalen en de Openbare Bibliotheek in Rosmalen.

Het bestuur van de Heemkundekring hoopt, met steun en medewerking, zowel in morele, fysieke als financiële zin, van de (werkgroep)-leden, de Raad van Bestuur van Coudewater, het gemeentebestuur van 's-Hertogenbosch en de sponsors van onze vereniging, de gestelde doelen te kunnen verwezenlijken.

Wij zijn van mening dat de geschiedenis van Rosmalen de moeite waard is om te bewaren en te documenteren, maar ook om door te geven aan de nieuwe generatie inwoners van een 'nieuw' Rosmalen en aan een ieder die daarvoor belangstelling heeft.

Het bestuur van de Heemkundekring Rosmalen

Dorry Derhaag-Doomernik, voorzitter
Kees Hellemons, vice-voorzitter
Loek Hoogervorst, 1^e secretaris
Martien Veekens, 2e secretaris
Kees van den Broek, penningmeester
Wilhelmien Vugs-Beekers, bestuurslid
Felix Duffhues, bestuurslid



De Heemkundekring Rosmalen

werd opgericht op 12 januari 1989
 op verzoek van het Bestuur van de
 Gemeente Rosmalen

HEEMKUNDEKRING ROSMALEN

DANKT ZIJN SPONSORS

- Heijmans Nederland BV
Graafsebaan 13, 5248 JR Rosmalen
- Woningstichting De Kleine Meierij
Weidestraat 2, 5241 CB Rosmalen
- Bouwmans Oliehandel BV
Westeind 3, 5245 NL Rosmalen
- Brasserie Restaurant 'De Coelenborgh'
Schoolstraat 34, 5243 VC Rosmalen
- Van Creijj & Van Hoek BV
Huisbergenweg 6, 5249 JR Rosmalen
- Eijkelenburg Dura Bouw BV
Stationsplein 1, 5241 GN Rosmalen
- W. Gloudemans BV
Hintham 117a, 5246 AE Rosmalen
- Sanidrôme Van Grinsven BV
Raadhuisstraat 4c, 5241 BL Rosmalen
- Aann.bedr. P. Hoedemakers en Zn BV
De Grote Elst 40, 5246 JP Rosmalen
- Huijbregts Notarissen
Hoff v. Hollantlaan 5, 5243 SR Rosmalen
- Piels BV
Friezenstraat 7, 5249 JT Rosmalen
- Boek- en Kantoorvakhandel Robben
Molenhoekpassage 23, 5242 CZ Rosm.
- Hoveniersbedrijf Sequoia
Polluxstraat 4, 5243 XJ Rosmalen
- Foto Stijntjes
Molenhoekpassage 4, 5242 CZ Rosmalen
- Timmers Bouwbedrijf BV
Heikampweg 6, 5249 JX Rosmalen
- Gebr. Voets Weg- en Waterbouw
Vinkenveld 4, 5249 JP Rosmalen
- Café 't Zonneke
Hintham 36, 5246 AC Rosmalen
- Rosmalen Bouw
Saffierborch 32, 5241 LN Rosmalen
- René Holweg Transport BV
Eikenburglaan 9 a-c, 5248 BJ Rosmalen
- Grieks Speciaal Restaurant
Rodenborchweg 35, 5241 VN Rosmalen
- Venrooij Installatie Techniek BV
Heikampweg 3, 5249 JX, Rosmalen
- Ginderzande BV
Raadhuisstraat 51, 5241 BK Rosmalen
- A.C.A. Driessen
Handelskade 11, 5211 TH, 's-H.bosch
- Spar Langenhuysen
Hoogstraat 64, 5241 CT Rosmalen
- Dhr J. Verbiesen
Molenstraat 34, 5242 HA Rosmalen
- Dhr Th. Heijmans
Oude Baan 39, 5242 HT Rosmalen
- Dinos BV
Weidestraat 32, 5142 CB Rosmalen
- Apotheek Rosmalen-Berlicum
Oude Baan 9, 5242 HT Rosmalen
- Haarmode Peter van Wanrooy
Striensestraat 15, 5241 AW Rosmalen
- Soos Satisfaction
Fort Alexanderstraat 31, 5241 XE Rosm.
- V.H. Infra BV
Postbus 58, 5240 AB Rosmalen
- A.G.H.J. van Zuijlen
Dorpsstraat 41, 5241 EA Rosmalen
- Donatus Ond.Verz.Mij
Hoff van Hollantlaan 8, 5243 SR Rosm.
- Horeca Belangen Vereniging Rosmalen
Amstellaan 70, 's-Hertogenbosch
- Dierenspecialzaak v.d. Berg
Oude Baan 3, 5242 HT Rosmalen
- Croonen Adviseurs BV
Postbus 435, 5240 AK Rosmalen
- Linnenbank Elektrotechniek BV
Biestkampweg 15, 5249 JV Rosmalen
- Electro World Verhallen
Verl.v.Meeuwenstr. 2, 5241 TG Rosmalen
- Boundless Business Consultancy
Veemarktkade 8, 5222 AE 's-Hertogenb